

پرسش‌های من

۱. منظور از محله چیست؟

۲. افراد یک محله چگونه به یکدیگر کمک می‌کنند؟

۳. پیامبر گرامی (ص) درباره‌ی حقوق و رفتار با همسایگان چه فرموده‌اند؟

۴. برای زندگی در یک محله یا آپارتمان، چه قوانین و مقرراتی را باید رعایت کنیم؟

محله قسمتی از یک شهر یا روستا است که گروهی از مردم در همسایگی یکدیگر زندگی می‌کنند.

بسیاری از اوقات، مردم یک محله برای نگهداری و نظافت محل زندگی خود یا برپایی جشن‌ها و مراسم سوگواری به یکدیگر کمک می‌کنند.

اگر می‌خواهید خدا و پیامبر، شما را دوست داشته باشند با نیکو و راستگو باشید و با همسایگان خود به نیکو رفتار کنید.

الف) در زمان استراحت همسایه‌ها، بازی و سروصدانگیم
ب) در خانه صدای رادیو و تلویزیون را بلند نکنیم.

ج) در ساختمان محل زندگی یا کوچه و خیابان محله خود، ترقه‌بازی نکنیم. چون خطرناک است و به ما آسیب می‌رساند و باعث آزار دیگران می‌شود.

د) موقع خداحافظی با مهمان‌ها، با صدای بلند صحبت نکنیم
ها زباله‌ها را در جای مخصوص بگذاریم تا محل زندگی کثیف و آلوده نشود و ...

فعالیت

۲- چه موارد دیگری از همکاری بین همسایه‌ها می‌شناسید؟ بیان کنید.

برگزاری مراسم سوگواری و برپایی جشن‌ها، نظافت محله و محل زندگی خود، کمک و یاری در هنگام مشکلات و بیماری و ...

بچه‌ها به تصویرهای این صفحه، بگویند مردم یک محله برای انجام دادن چه کارهایی با یکدیگر همدلی و همکاری می‌کنند. چگونه؟

عید نزدیک است و اهالی در حال تزئین محله‌ی خود و آماده کردن وسایل نذری برای برگزاری مراسم هستند.

اهل محل زباله‌های خود را در سطل زباله می‌ریزند. بعضی از اهالی به عیادت همسایه‌ی مریض خود می‌روند.

صفحه‌ی ۴ کتاب درسی

به کمک پدر و مادر خود پرس‌وجو کنید که برای داشتن محله‌ای بهتر، در چه کارهایی می‌توانید با اهالی همسایگی کنید. نظافت، زیباسازی، کمک و یاری در هنگام بیماری و مشکلات، تشکیل پایگاه‌های فرهنگی و هنری

با تصویر زیر نگاه کنید و بگویند چه مزاحمتی این همسایه‌ها به وجود آمد. برای این که چنین مزاحمتی پیش نیاید، چه باید کرد؟

آنها با پارک کردن نادرست اتومبیل خود، باعث خروج اتومبیل همسایه از پارکینگ شده است.

بچه‌ها قوانین احترام بگذاریم و آن را در هیچ شرایطی حتی برای مدّت کوتاهی زیر پا نگذاریم. (اتومبیل خود را جلوی پارکینگ همسایه پارک نکنیم.)

پرسش‌های متن

۱. با گردش در یک محله، چه چیزهایی را

می‌توان مشاهده کرد؟

۲. مردم در مسجد علاوه بر عبادت خدا، چه

کارهای دیگری انجام می‌دهند؟

۳. مردم برای چه به بوستان می‌روند؟

۴. برای تمیز نگه داشتن و مراقبت از بوستان

محله‌ی خود، چه باید بکنیم؟

۵. با گذشت زمان چه تغییراتی در محله به وجود

می‌آید؟

فعالیت

۱- نام مسجد محله‌ی شما چیست؟

مسجد فاطمة الزهرا (س)

خانه‌های مردم، مغازه‌ها، دکه‌ی روزنامه‌فروشی، فضای سبز یا بوستان و ساختمان‌هایی مثل اداره‌ها، بانک‌ها، مسجد یا یک‌دیگر آشنا می‌شوند، از حال هم خبر می‌گیرند و برای حل مشکلات محله‌ی خود، با یک‌دیگر مشورت می‌کنند. هم‌چنین مسجد محلّ برگزاری مراسمی چون دعا خواندن و جشن‌های مربوط به عیدهای مذهبی است و نمازگزاران نیز در صف‌های منظم خوانده می‌شود.

برای استراحت، ورزش و تفریح

چمن‌ها را لگد نکنیم، گل‌ها را نجینیم، به وسایل بازی آسیب نرسانیم و زباله‌ها را در سطل‌های مخصوص بریزیم

ممکن است مردم یک محله برای زندگی به جای دیگر بروند و افرادی دیگر به آن محله نقل مکان کنند. شکل و نوع ساختمان‌ها و فعالیت‌ها تغییر می‌کند و بعضی وقت‌ها امکانات عمومی جدیدی مانند ایستگاه اتوبوس، باجه‌ی نقل عمومی، فضای سبز، کتابخانه و ... در محله ایجاد می‌شود.

بزرگ‌ترها برس و جو کنید که در مسجد محله‌ی شما چه فعالیت‌هایی انجام می‌شود. آن‌گاه در کلاس، در باره‌ی صحبت کنید. (با توجه به آن چه در کتاب هدیه‌های آسمان یاد گرفته‌اید.)

بزرگ‌تری نماز جماعت

بزرگ‌تری کلاس‌های آموزشی، فرهنگی و هنری

بزرگ‌تری جشن‌ها و عزاداری‌ها

شک به مستمندان و تشکیل صندوق قرض الحسنه و ...

برای بهتر شدن بوستان محله‌تان، چه پیشنهادی دارید؟ مراقبت از چمن‌ها، گل‌ها و درختان، رعایت نظافت

بزرگ‌تری، حفاظت از نیمکت‌ها و وسایل بازی در بوستان

صفحه ۷ کتاب درسی

تفاوت

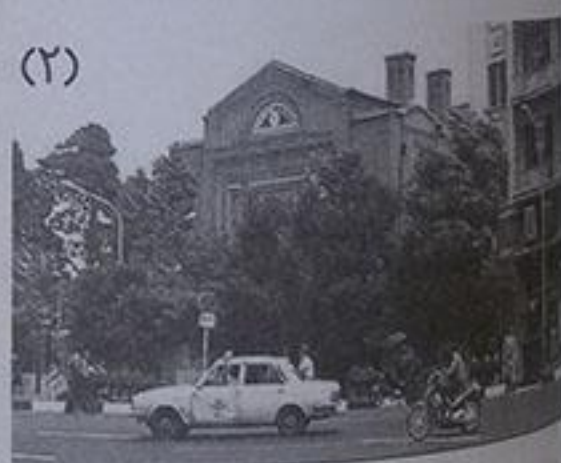
۱- تصویر (۱) چه چیزهایی می‌بینید؟ بیان کنید.

۲- تصویر (۲) چه چیزهایی تغییر کرده است؟ شباهت‌ها و تفاوت‌ها کدام اند؟

ساختمان قدیمی، درشکه، اتومبیل قدیمی،

درختان کنار خیابان

خیابان، خانه‌ها، وسایل حمل و نقل و ...

تفاوت: ساختمان قدیمی خیابان

تفاوت: خانه‌های جدید ساخته شده است، وسایل حمل و نقل قدیمی مثل درشکه دیگر وجود ندارد و

بسیاری آن وسایل جدیدتری مثل اتومبیل و موتورسیکلت آمده و درختان بیش‌تری در کنار خیابان وجود دارد.

تفاوت: بیشتر شده است.

پرسش‌های متن

۱. امکانات عمومی چیست؟

۲. درآمد یعنی چه؟

۳. جدول بودجه چیست؟

امکانات عمومی، امکاناتی است که برای استفاده‌ی همگان ایجاد شده است و به همه‌ی مردم تعلق دارد. مثل نظر نسبت به دستگاه خودپرداز بانک و ... و همه وظیفه دارند از آنها درست‌ی استفاده کنند و در حفظ و نگهداری آنها بکوشند. درآمد پولی است که از راه کار کردن به دست می‌آید. به جدولی که در آن درآمد، هزینه و پس‌انداز نشان داده می‌شود، «جدول بودجه» می‌گویند.

فعالیت

- ۱- در محل زندگی شما، کدام یک از امکانات عمومی وجود دارد؟ بنویسید. ایستگاه اتوبوس، تلفن همگانی، خودپرداز بانک، بوستان، مسجد، درمانگاه، کتابخانه و ...
- ۲- به نظر شما چگونه می‌توانیم از امکانات عمومی به‌طور مناسب استفاده کنیم؟ چگونه می‌توانیم از آنها نگهداری کنیم؟ استفاده از امکانات و وسایل عمومی حق همه‌ی افراد است. ما باید به حقوق بقیه احترام بگذاریم و از آنها مانند وسایل شخصی خود استفاده کنیم و در نگهداری آنها بکوشیم.

فعالیت

- ۱- به نظر شما، سهراب با توجه به امتیازهایی که به توپ‌ها داده است، کدام یک را باید انتخاب کند؟ چرا؟ شماره‌ی (۳)، چون از نظر جنس و قیمت مناسب است و از نظر رنگ نیز مورد علاقه‌ی سهراب می‌باشد.
- ۲- روش کار سهراب را برای خرید و انتخاب توپ از اول تا آخر توضیح دهید.
 - ۱- کشیدن جدول بودجه‌بندی که شامل درآمد، هزینه و پس‌انداز می‌شود.
 - ۲- جمع‌آوری اطلاعات درباره‌ی قیمت توپ و انواع آن.
 - ۳- امتیازبندی توپ‌ها با توجه به ویژگی آنها.
 - ۴- انتخاب توپ مناسب براساس علاقه و مبلغ پس‌انداز.

پیش‌خوان

روی تهیه‌ی نقشه از استفاده

عکس هوایی

پاسخ‌ها

با هواپیما از بالای زمین

عکس هوایی را چگونه می‌گیرند؟

نقشه‌ها در پیدا کردن مکان‌ها به ما کمک می‌کنند. حتی اگر هیچ وقت به جایی نرفته باشیم. با استفاده از نقشه می‌توانیم بفهمیم که آن محل کجاست و چگونه و از چه راهی می‌توانیم به آنجا برویم.

چگونه می‌توانیم نقشه را بخوانیم؟

با استفاده از راهنمای نقشه

راهنمای نقشه چیست و چه کمکی به ما

در کنار هر نقشه یک راهنما وجود دارد که معنای رنگ‌ها و علامت‌های روی نقشه را مشخص می‌کند. راهنمای نقشه به ما کمک می‌کند تا مکان‌های مختلف را روی نقشه تشخیص دهیم؛ مثل کوه، جنگل، دریا، پل، خانه، خیابان، فرودگاه و ...

برکد؟

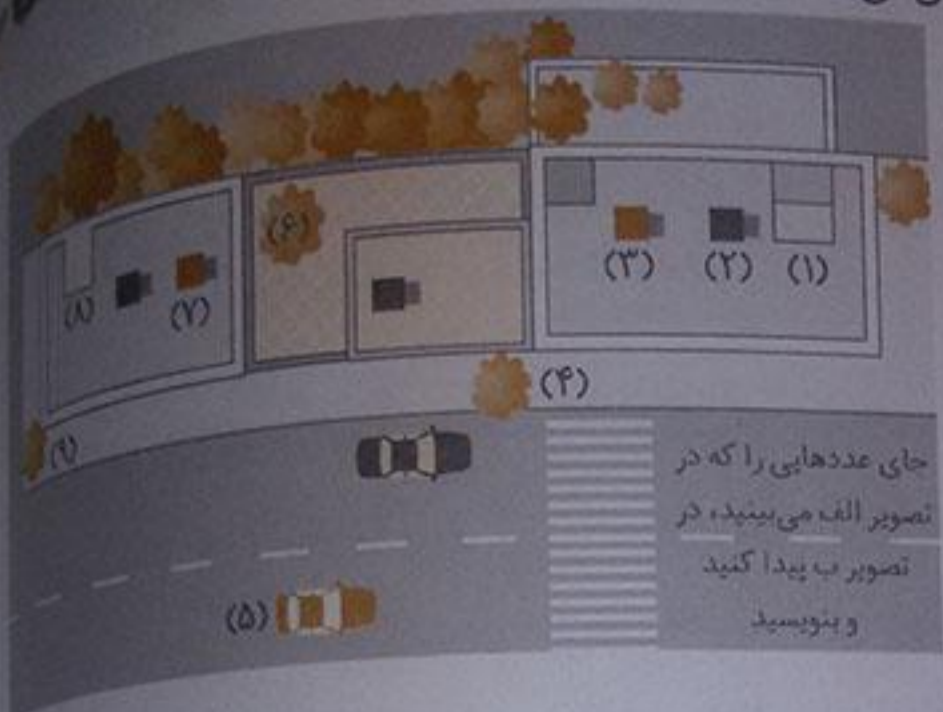
صفحه‌ی ۱۳ کتاب‌درسی

تصویر زیر دقت کنید. این تصویر یکی از خیابان‌های محله‌ی ما را از روبه‌رو نشان می‌دهد. در این خیابان چه چیزهایی می‌بینید؟ خانه‌ها، درختان، اتومبیل، خیابان، خطوط عابر پیاده
چون عده‌هایی را که در تصویر الف می‌بینید، در تصویر ب پیدا کنید و بنویسید.

این تصویر همان خیابان را از بالا نشان می‌دهد.

(ب)

صفحه ۱۴ کتاب

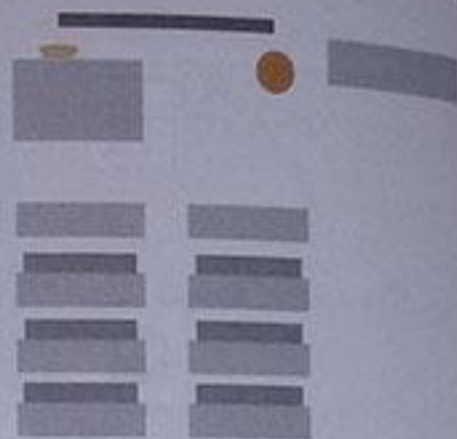
مجسم کنید وقتی یک پرنده از بالا به زمین نگاه می‌کند، زمین را چگونه می‌بیند.

اکنون، عددهایی را که در تصویر بالا می‌بینید به نقشه منتقل کنید.

نقشه‌ی زیر (سمت راست) را دانش‌آموزی از کلاس (سمت چپ) کشیده است. او تصوّر کرده که از بالا به کلاس نگاه می‌کند. تصویر اشیا از روبه‌رو با تصویر آن‌ها از بالا، چه تفاوت‌هایی دارد؟ در تصویر از بالا موقعیت مکانی هر جسم مشخص است و فاصله‌ی بین اجسام را می‌توان به وضوح دید.

کار برگه‌ی شماره‌ی ۳ (دیدن منظره از بالا) را در کلاس انجام دهید.

کار برگه‌ی شماره‌ی ۳: دیدن منظره‌ها از بالا

اگر شمارو به روی این مزرعه بایستید، چنین منظره‌ای را مشاهده می‌کنید.

اگر با چرخ بال (هلی کوپتر) از روی این مزرعه پرواز کنید، آن را به این شکل می‌بینید. الف) شماره‌های تصویر بالا را به تصویر پایین متصل کنید.

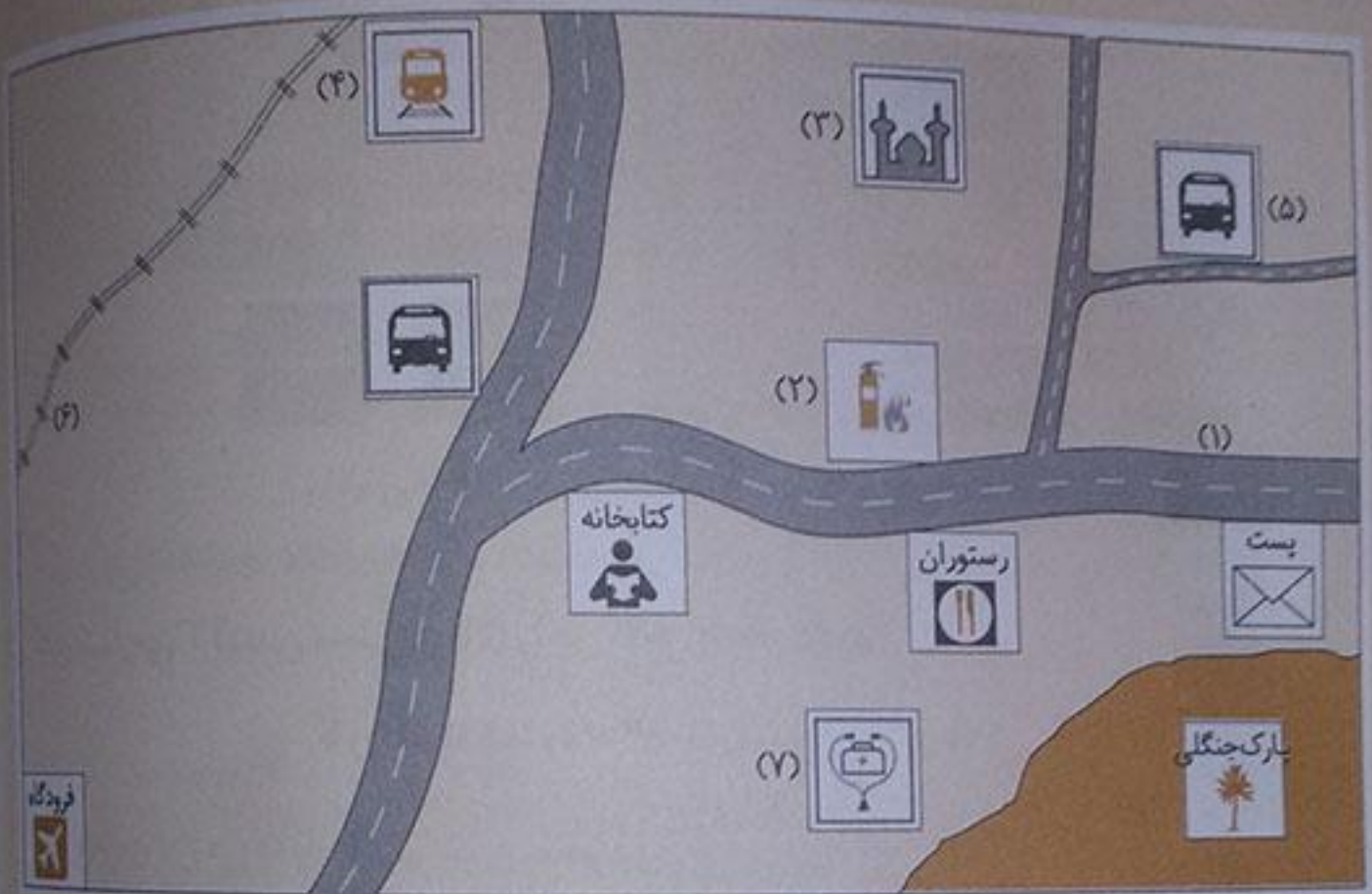
ب) اکنون بگویید چه چیزی را در این مزرعه از روبه‌رو نتوانستید ببینید اما از بالا آن را مشاهده کردید؟ گوی که در پشت درختان وسط مزرعه است.

فعالیت

کاربرگی شماره ۴ (راهنمای نقشه) را در کلاس انجام دهید.

کاربرگی شماره ۴: راهنمای نقشه

الف) با توجه به نقشه، مستطیل‌های راهنما را با رنگ‌ها و علامت‌های مناسب کامل کنید.

راهنما

پست	فرودگاه	آتش نشانی	رستوران
ایستگاه راه‌آهن	مسجد	جاده	پارک جنگلی
خط آهن	اتوبوس	کتابخانه	درمانگاه

ب) با استفاده از راهنمای نقشه، بگویید هر عدد چه چیزی را در روی نقشه نشان می‌دهد.

(۱) جاده

(۲) آتش نشانی

(۳) مسجد

(۴) ایستگاه راه‌آهن

(۵) ایستگاه اتوبوس

(۶) خط آهن

(۷) درمانگاه

پاسخ‌ها

بزرگ مردم روستا چیست؟

پاسخ‌ها

کار بیش‌تر روستاییان کشاورزی و باغداری است و بعضی از آن‌ها علاوه بر کشاورزی، به دامپروری و تولید صنایع دستی، مانند قالی و جاجیم مشغول‌اند.

چون روستا از شهر کوچک‌تر و کم‌جمعیت‌تر است و اکثر مردم در روستا با هم خویشاوند هستند.

شورای اسلامی آن روستا

در کنار مزرعه‌ها و باغ‌ها می‌سازند و از هوای تمیز و سالم استفاده می‌کنند.

در کارخانه‌ها، مغازه‌ها و اداره‌ها

مرکز

اطراف

شهرداری

زیبا نگه داشتن شهر و حفظ پاکیزگی آن

دامپروری - برای چراندن دام‌ها، از جایی به جای دیگر کوچ می‌کنند.

گوشت، لبنیات، گلیم و جاجیم.

شهرهایی هستند که بیش از یک میلیون نفر جمعیت دارند و از امکانات بیش‌تری مانند دانشگاه‌ها، بیمارستان‌ها، سینماها، هتل‌ها و ... برخوردارند.

برای اداره‌ی بهتر، کشورها را به قسمت‌های بزرگی تقسیم می‌کنند که به هر یک از این قسمت‌ها، استان می‌گویند.

چرا بیش‌تر مردم روستا یک‌دیگر را

پیش‌اند؟

اداره‌ی هر روستا به عهده‌ی کیست؟

روستاییان خانه‌های خود را در کجای می‌سازند؟

بیش‌تر شهرنشینان در چه جاهایی کار می‌کنند؟

معمولاً اداره‌ها، فروشگاه‌ها، بیمارستان‌ها و

دانشگاه‌ها در _____ شهر و کارخانه‌ها و

کارگاه‌ها در _____ شهر قرار دارند.

اداره‌ی شهر را _____ به عهده دارد.

یکی از وظایف شهرداری چیست؟

اشغال اصلی عشایر چیست و این کار را چگونه انجام می‌دهند؟

تولیدات عشایر را نام ببرید.

شهرهای بزرگ، چه شهرهایی هستند؟

استان چیست؟

معمولاً بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین شهر هر استان در آن استان است که با انواع راه‌ها به شهرهای دور و نزدیک آن استان مربوط می‌شود.

در شمال: دریای خزر

در جنوب: دریای عمان و خلیج فارس

گیلان، مازندران و گلستان

۱۳. مرکز استان چگونه شهری است؟

۱۴. دریا‌های ایران را نام ببرید.

۱۵. استان‌های کناره‌ی دریای خزر را نام ببرید.

صفحه ۲۰ کتاب درسی

فعالیت

۱- عکس «الف» یک شهر و عکس «ب» یک روستا را نشان می‌دهد. اجزاء عکس ب را مانند عکس الف، مشخص کنید و بنویسید.

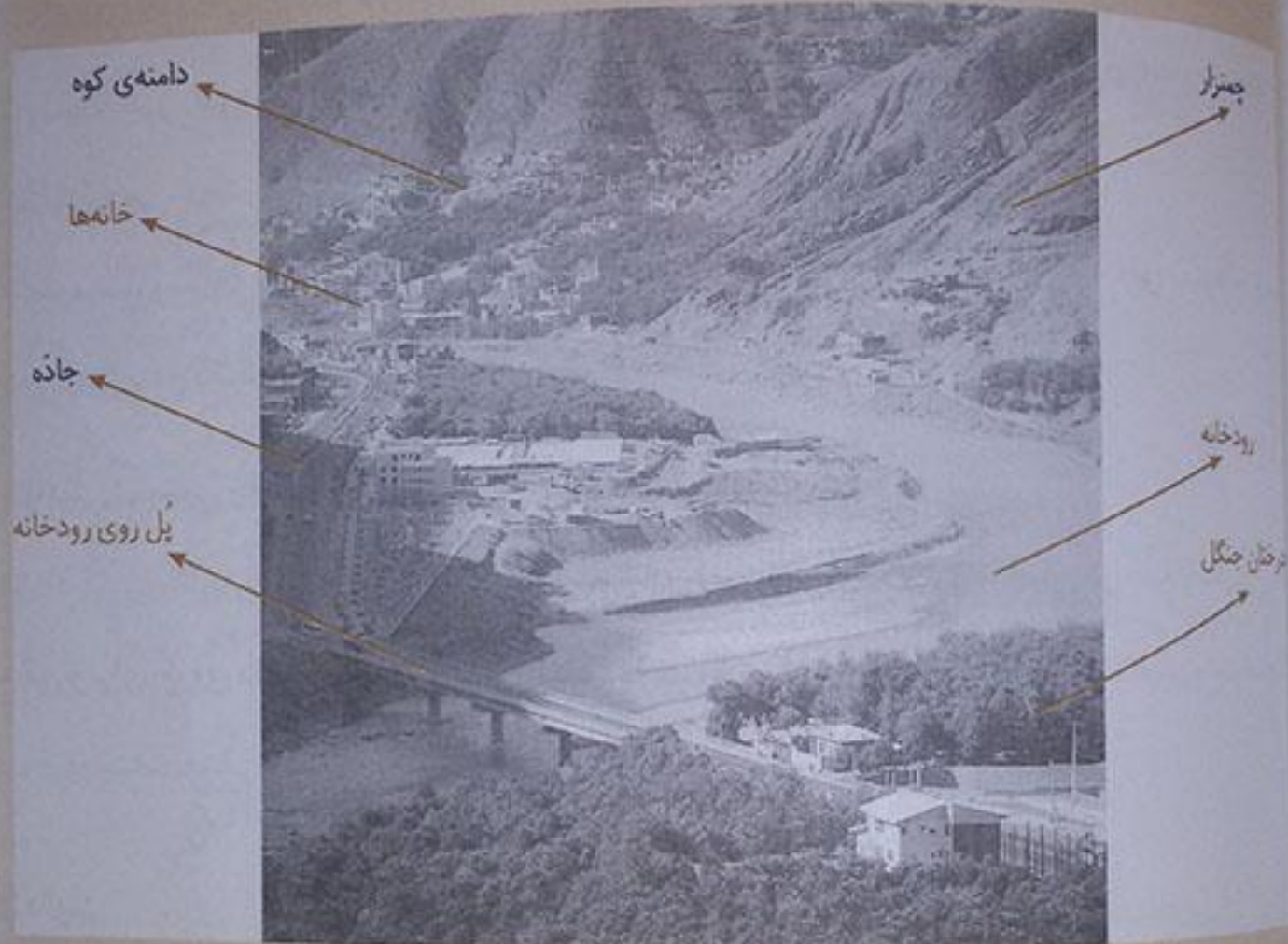
(ب)

۱- در عکس زیر، چه چیزهایی مشاهده می کنید؟

کاربر گوی شماره ۵: عکس خوانی

مانند نمونه آن ها را مشخص کنید.

۲- از روی عکس ها می توانیم تا حدی به ویژگی های یک مکان و زندگی مردم آن جایی ببریم. آن چه از این عکس می فهمید، بیان کنید.

عکس، تصویری از روستاست. سقف خانه‌ی روستایی شیروانی و با سفال پوشانده شده است. در ساختمان خانه از چوب هم استفاده شده است.

هر کدام از افراد خانواده مشغول کاری هستند. زنان مشغول کارهایی مثل نان پختن، نخ‌ریسی و درست کردن ماست و پنیر هستند. مردان نیز علاوه بر کشاورزی، کارهای دیگر مثل حصیربافی انجام می دهند. آن ها از حیواناتی مثل گوسفند، گاو، مرغ و خروس نیز نگهداری می کنند.

فعالیت

صفحه ۲۱ کتاب

۱- متن درس را بخوانید و سه تفاوت دیگر شهر و روستا را پیدا کنید و بنویسید.

۱- شغل مردم روستا، کشاورزی، دامپروری، باغداری و تولید صنایع دستی مثل قالی است، اما مردم شهر کارخانه‌ها، مغازه‌ها و اداره‌ها کار می‌کنند.

۲- وسعت شهر بیش‌تر از روستاست. شهرها به‌وسیله‌ی شهرداری و روستاها به‌وسیله‌ی شورای اسلامی روستا اداره می‌شوند.

۳- جمعیت روستاها کم‌تر از شهر می‌باشد و بیش‌تر مردم با هم خویشاوند هستند، ولی شهرها پرجمعیت بوده و اکثر مردم یک‌دیگر را نمی‌شناسند.

۲- زندگی روستایی چه تفاوتی با زندگی عشایری دارد؟

شغل اصلی روستاییان کشاورزی و شغل اصلی عشایر دامپروری است. روستاییان در خانه و عشایر در چادر زندگی و برای چرای دام‌های خود کوچ می‌کنند. محصولات کشاورزی از تولیدات روستاییان و لبنیات و گاو و ... از تولیدات عشایر است.

فعالیت

صفحه ۲۲ کتاب

۱- با توجه به جدول صفحه ۲۲، پرجمعیت‌ترین شهرهای ایران را به‌ترتیب بنویسید. (عدد جمعیت‌ها را بخوانید)
تهران (۸/۰۰۰/۰۰۰) - مشهد (۳/۰۰۰/۰۰۰) - اصفهان (۲/۱۰۰/۰۰۰) - کرج (۲/۰۰۰/۰۰۰) - شیراز (۱/۷۰۰/۰۰۰) - تبریز (۱/۷۰۰/۰۰۰) - اهواز (۱/۴۰۰/۰۰۰) - قم (۱/۱۰۰/۰۰۰)

۲- آیا می‌توانید چند نمونه از مشکلات زندگی در شهرهای بزرگ را بگویید و برای حل آن‌ها پیشنهادهایی بنویسید؟
- آلودگی هوا و ترافیک زیاد به دلیل تردد زیاد اتومبیل‌ها
- کمبود آب به دلیل کم‌بودن ذخایر آب‌های شهری و مصرف زیاد آب به دلیل جمعیت زیاد شهرها
- راه‌حل: استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی به جای اتومبیل‌های تک‌سرنشین، استفاده از سوخت‌های سالم، بردن کارخانه‌ها به خارج از شهر و صرفه‌جویی در مصرف آب و ...

۶. نقشه‌ی استان‌های ایران را در کلاس انجام دهید.

کار برگه‌ی شماره ۶: نقشه‌ی استان‌های ایران

۴. الف) نام دریا‌هایی را که نوشته نشده است، بنویسید.

پرسش‌های متن

۱. منظور از شمال و جنوب چیست؟

۲. کره‌ی زمین چیست؟

۳. بالاترین نقطه‌ی روی کره‌ی زمین چه نام

دارد؟

۴. قطب‌نما چیست؟

۵. جهت‌های اصلی را نام ببرید.

۶. جهت‌های فرعی را نام ببرید.

۷. منظور از جهت‌های فرعی چیست؟

۸. کدام جهت فرعی بین شمال و غرب قرار دارد؟

۹. کدام جهت فرعی بین جنوب و شرق قرار دارد؟

اگر در یک صبح آفتابی، در حیاط خانه با مدرسه خود بایستیم که دست راست ما به طرف خورشید باشد و دست چپ ما به طرف مغرب، روبه‌روی ما شمال و پشت سر ما جنوب است.

زمینی که ما روی آن زندگی می‌کنیم و شهرها و کسب‌وکار روی آن قرار دارند، کره‌ی بسیار بزرگی است که به آن کره‌ی زمین می‌گویند.

قطب شمال

وسیله‌ای است که جهت قطب شمال و جنوب زمین را نشان می‌دهد و یک عقربه‌ی مغناطیسی (آهن‌ربایی) دارد که به آن رنگی آن همیشه در جهت شمال قرار می‌گیرد.

شمال - جنوب - شرق - غرب

شمال شرقی - شمال غربی - جنوب شرقی - جنوب غربی

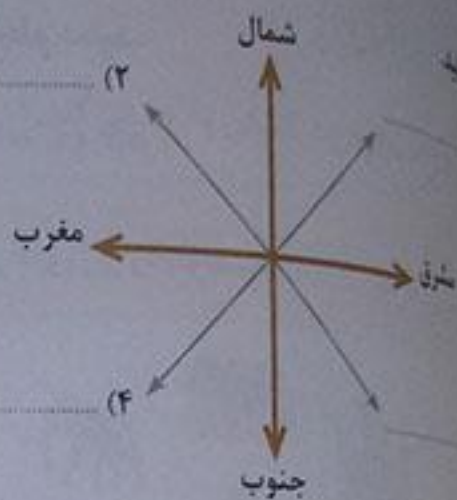
همه‌ی مکان‌ها به‌طور دقیق در جهت‌های اصلی قرار نگرفته‌اند و ممکن است بین دو جهت اصلی شمال و جنوب یا شرق و غرب قرار بگیرند. به این جهت‌ها، جهت‌های فرعی می‌گویند.

شمال غربی

جنوب شرقی

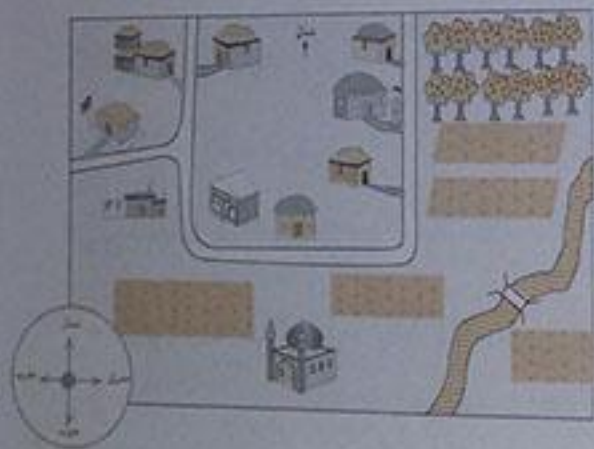
- ۱- شمال شرقی ۲- شمال غربی
۳- جنوب شرقی ۴- جنوب غربی

جهت های فرعی را روی شکل نام گذاری

صفحه ۲۴ کتاب درسی

تذکره

۱- باغ میوه در کدام جهت روستا قرار دارد؟ شمال شرقی

۲- مسجد در کدام جهت روستا قرار دارد؟ جنوب

۳- خانه و مدرسه در کدام جهت؟ غرب

۴- محمدرضا می خواهد از خانه اش به مدرسه برود. او باید در

به جهتهایی حرکت کند؟ به ترتیب بگویید.

به ترتیب جنوب، غرب، شمال و غرب

صفحه ۲۷ کتاب درسی

تذکره

۱- لاله (الف) میلا و دوستش در مدرسه اند، آن ها می خواهند به

بوشنگاه بروند و خرید کنند. به طرف کدام خیابان و کدام

جهت باید حرکت کنند؟ به طرف خیابان فاطمی و سمت شرق

۲- سحر می خواهد با مادرش به پارک برود. پارک در کدام جهت

میدان قرار دارد؟ جنوب شرقی

۳- سعید در کدام جهت میدان قرار گرفته است؟ جنوب غربی

۴- سید در کدام جهت میدان قرار گرفته است؟ جنوب غربی

ت) فرض کنید اکنون در مقابل بانک ایستاده‌اید و می‌خواهید به خانه‌ی آقای راد بروید. در کدام جهت باید حرکت کنید؟ شمال شرقی

۲- کاربرگ‌های شماره‌ی ۷ (جهت‌های اصلی و فرعی) را در کلاس انجام دهید.

کاربرگ‌های شماره‌ی ۷: جهت‌های اصلی و فرعی

۱- با توجه به جهت‌های اصلی و فرعی، جهت هر کدام از تصویرهای زیر را بنویسید.

- خانه ← شمال
- مسجد ← شمال غربی
- هوایما ← مغرب
- جاده ← جنوب غربی
- مدرسه ← جنوب
- کوه‌ها ← جنوب شرقی
- درختان ← مشرق
- فیل ← شمال شرقی

۲- با توجه به شکل زیر، جاهای خالی را پر کنید.

- کشتی در جنوب گل قرار دارد.
- بادبادک در شرق گل قرار دارد.
- ساعت در شمال شرقی گل قرار دارد.
- کتاب در مغرب گل قرار دارد.
- توپ در شمال غربی گل قرار دارد.
- پروانه در جنوب غربی گل قرار دارد.

در خانه‌های خالی، دو تصویر به دلخواه نقاشی کنید. سپس، جهت آن‌ها را در جمله‌هایی مانند جمله‌های زیر بنویسید.

- خودکار در شمال گل قرار دارد.
- تلفن در جنوب شرقی گل قرار دارد.

جغرافی دانان چگونه محیط‌های زندگی را مطالعه می‌کنند؟

پاسخ‌ها

دانش جغرافیا به ما کمک می‌کند که محیط زندگی خود و محیط‌های دیگر را بشناسیم و از چگونگی زندگی مردم در مکان‌های مختلف آگاه شویم.

جغرافی‌دان کسی است که مکان‌های مختلف و زندگی مردم در این مکان‌ها را مطالعه می‌کند.

جغرافی‌دانان از محیط‌های مختلف بازدید می‌کنند و می‌کوشند همه چیز را به خوبی مشاهده کنند. آن‌ها همچنین کتاب‌هایی را که درباره‌ی محیط‌ها و موضوع‌های جغرافیایی نوشته‌اند، مطالعه می‌کنند.

۱- این شهر در کجا واقع شده است؟ ۲- جمعیت آن چقدر است؟ ۳- آب و هوای آن چگونه است؟ ۴- مردم آن به چه فعالیت‌هایی مشغول‌اند؟

نقشه

دانش جغرافیا چه کمکی به ما می‌کند؟

جغرافی‌دان کیست؟

جغرافی‌دان‌ها چگونه به مطالعه‌ی محیط پیرودانند؟

نمونه‌هایی از پرسش‌هایی که جغرافی‌دان‌ها برای یک محیط مطرح می‌کنند، بنویسید.

بهترین وسیله‌ی مطالعه در جغرافیا، است.

صفحه‌ی ۳۰ کتاب درسی

به تصویر وسایل جغرافی‌دان‌ها در صفحه‌ی ۲۹ نگاه کنید و نام هر وسیله‌ای را که شماره‌گذاری شده است، بنویسید.

کارهای جغرافیایی (۲) عکس (۳) نقشه (۴) سی‌دی یا لوح فشرده (۵) رایانه و اینترنت (۶) کتاب

پرسش‌های متن

۱. چه عواملی به انسان کمک کرد تا بر سختی‌ها پیروز شود؟

۲. انسان‌ها در گذشته‌های دور چه چیزی می‌خوردند؟

۳. نقاشی‌های روی دیوار غارهای قدیمی، نشان‌دهنده‌ی چیست؟

۴. چند نمونه از ابزارهایی را که انسان در گذشته ساخته است توضیح دهید.

۵. انسان‌ها چگونه آتش را کشف کردند؟

۶. انسان‌ها در گذشته چگونه کشاورزی را آموختند؟

۷. اولین روستاها چگونه به وجود آمدند؟

(۱) عقل و تفکر

(۲) دست‌های توانا

(۳) آموختن راه و رسم زندگی از پیامبران

آن‌ها از صبح تا شب به جست‌وجوی غذا می‌پرداختند. میوه‌ی درختان، ریشه و برگ گیاهان و نخم پرندگان را جمع‌آوری می‌کردند و می‌خوردند.

نقاشی‌های قدیمی نشان می‌دهد که شکار در تأمین غذای انسان‌ها در آن دوره نقش مهمی داشته است.

با بستن یک قطعه چوب به یک سنگ لیه تیز، تیر و نیزه درست کردند.

شاید در گذشته‌های دور، انسان‌ها متوجه آنشی که در اثر رعد و برق به وجود می‌آمد، شدند و بعدها بی‌برندگی با به هم زدن بعضی سنگ‌ها می‌توانند آتش درست کنند.

می‌دیدند که وقتی دانه‌ای در جایی به زمین می‌افتد، پس از مدتی در آن‌جا گیاهی سبز می‌شود. بنابراین دانه‌هایی چون گندم و جو را کاشتند و به تدریج کشاورزی را آموختند.

انسان‌ها می‌دانستند که آنچه در زمین‌های کشاورزی کاشته‌اند، به مراقبت نیاز دارد. پس، به تدریج در کنار زمین‌هایشان ساکن شدند. اما مراقبت از کشتزارها و انجام دادن کار کشاورزی به تنهایی ممکن نبود. در نتیجه خانه‌هایشان را در کنار یکدیگر ساختند و زندگی یکجانشینی را آغاز کردند. به این ترتیب، اولین روستاها به وجود آمدند.

پیش از کشاورزی، انسان‌ها مجبور بودند برای به دست آوردن غذا، از جایی به جای دیگر بروند. اما با رواج کشاورزی، در کنار رودها و چشمه‌ها برای خود خانه‌های دائمی ساختند و در یکجا ساکن شدند.

کشاورزی چگونه باعث یکجانشینی شد؟

صفحه ۳۴ کتاب درسی

تألیف

بهر کتیب و پاسخ دهید.

در هزاران سال است که جانورانی مانند مورچه‌ها و پرندگان، خانه‌ی خود را به همان شیوه‌ی همیشگی برمی‌سازند و هیچ تغییری در خانه‌های آن‌ها به وجود نیامده است. چرا؟

جانوران مانند انسان‌ها قدرت تفکر و عقل و شعور ندارند که به وسیله‌ی آن پیشرفت کرده و تغییر کنند و برای کارها را به صورت غریزی انجام می‌دهند؛ به همین دلیل، تغییر نکرده‌اند.

آیا می‌توانید درباره‌ی تغییر نکردن شیوه‌ی زندگی حیوانات مثال‌های دیگری بزنید؟

بعضی مانند گذشته کندو می‌سازد و پرستو نیز لانه‌ی خود را به همان شیوه‌ی همیشگی می‌سازد. گفتگو کنید.

چرا کشف آتش زندگی انسان را تغییر داد؟ چون از آن برای گرم کردن خود و روشنایی و پختن غذا و خش کردن ظروف سفالی و ذوب کردن فلزات استفاده کردند.

کشف آتش در هر یک از این موارد چه تأثیری داشت؟

مسکن، امنیت، ابزار و وسایل

ساختن (پختن)، مسکن (روشنایی و گرم کردن خانه)، امنیت (دفاع از خود در مقابل حمله‌ی حیوانات)، ابزار و

وسایل (پختن ظروف سفالی و ذوب کردن فلزات)

سازگاری زندگی امروز ما آتش وجود نداشته باشد، چه مشکلاتی به وجود می‌آید؟

سازگاری از وسایلی که با انرژی گرمایی آتش کار می‌کنند از کار می‌افتند. نمی‌توانیم خانه‌های خود را گرم کنیم

و ...

فعالیت

صفحه ۲۵ کتاب

- ۱- چرا اولین روستاهای پرجمعیت در کنار روها پدید آمدند؟ چون انسان‌ها برای کشاورزی به آب نیاز داشتند.
- ۲- اهلی کردن حیوانات برای انسان چه فایده‌ای داشت؟ چهار فایده را بیان کنید. ۱- تأمین مواد غذایی
- ۲- رفتن به شکار ۳- حمل بار و وسایل ۴- شخم زدن زمین

نخستین شهرها چگونه به وجود آمدند؟

درس

سوالهای متن

پاسخها

زیرا با رواج کشاورزی، مواد غذایی به اندازه‌ی کافی تولید و حتی ذخیره می‌شد. در نتیجه دیگر همه‌ی افراد مجبور به کار کشاورزی نبودند.

ساختن ابزارهای کشاورزی، ساختن قایق و دادوستد

با مبادله‌ی کالا با کالا. مثلاً اگر کشاورزی گندم زیاد داشت، مقداری از آن را به کسی که ابزار کشاورزی می‌ساخت، می‌داد و وسیله‌ای را که به آن نیاز داشت، می‌گرفت.

با گذشت زمان، جمعیت بعضی از روستاهای کنار رودها بیش‌تر شد و این روستاها به شهر تبدیل شدند. اولین شهرها در کنار رودهای پرآب به وجود آمدند.

با پیدایش شهرهای بزرگ

فرمانروایان

به سرزمین‌های دیگر حمله و آن‌ها را تصرف می‌کردند.

با رونق داد و ستد و نیاز انسان به نوشتن قراردادها و نگه‌داشتن بعضی اطلاعات، زمینه برای اختراع خط فراهم شد.

اختراع خط

۱- خط ۲- حکومت و فرمانروا ۳- دادوستد ۴- عقاید مذهبی ۵- تقسیم کار و مهارت در کارها ۶- قانون و مقررات

۷- آثار هنری

چرا پس از مدتی دیگر همه‌ی افراد مجبور به کشاورزی نبودند؟

به جز کشاورزی مردم به چه کارهای دیگری مشغول شدند؟

در گذشته‌های دور، با به‌وجود آمدن تقسیم کار، انسان‌ها نیازهای خود را چگونه برطرف می‌کردند؟

اولین شهرها در کجا و چگونه تشکیل شدند؟

تمدن‌های بزرگ چگونه به‌وجود آمدند؟

در گذشته، اداره‌ی سرزمین‌ها به عهده‌ی کیس بود.

فرمانروایان برای گسترش قلمرو حکومت خود چه می‌کردند؟

چگونه زمینه برای اختراع خط فراهم شد؟

در پیدایش تمدن‌ها و دوام آن‌ها، نقش بسیار مهمی داشت.

تمدن‌ها چه ویژگی‌هایی داشتند؟ آن‌ها را نام ببرید.

۱۱. همزمان با پیدایش تمدن‌های باستانی در ایران، در سرزمین بین‌النهرین نیز تمدن‌هایی پدید آمدند.
۱۲. منظور از سرزمین بین‌النهرین چیست؟
۱۳. تمدن حدود چهار تا پنج هزار سال پیش در ناحیه‌ای که امروز نام دارد، پدید آمد.
۱۴. یکی از پادشاهان ایلامی شهر را پایتخت ایلام قرار داد.
۱۵. شهر شوش، چگونه شهری بود؟
۱۶. مردم ایلام به چه کارهایی مشغول بودند؟
۱۷. در سرزمین ایلام، پرستش‌گاه چه مکانی بود و در چه جایی ساخته می‌شد؟
۱۸. پرستش‌گاه مشهور و عظیم تمدن ایلام چه نام دارد؟ و در نزدیکی کدام شهر است؟
۱۹. چگونه می‌توان فهمید که ایلامی‌ها از خط میخی استفاده می‌کرده‌اند؟
۲۰. پیش از اختراع خط میخی، ایلامی‌ها از خط استفاده می‌کردند.
۲۱. منظور از خط تصویری چیست؟
- بین‌النهرین
- سرزمین بین دو رود دجله و فرات
- ایلام
- خوزستان
- شوش
- شهری بزرگ و آباد که مزارع وسیع کشاورزی در اطراف آن و بازارهای بزرگ در داخل آن وجود داشته است.
- به کشاورزی، دام‌داری، فلزکاری، سفالگری، نجاری، مجسمه‌سازی تجارت و ... مشغول بودند.
- در سرزمین ایلام، پرستش‌گاه‌های (معابد) بزرگی ساخته شده بود که مردم در آن‌جا خدایان ایلامی را عبادت می‌کردند. در آن دوره، پرستش‌گاه‌ها را به صورت بناهای عظیم در مکان‌های بلند می‌ساختند.
- چغازنبیل - شوش
- از لوح‌های گلی به جا مانده
- تصویری
- در خط تصویری، برای نوشتن هر چیز، شکل آن را می‌کشیدند.

صفحه ۳۶ کتاب درسی

شما دادوستد به صورت مبادله‌ی کالا با کالا چه مشکلاتی را به وجود آورد؟ بعدها برای حل این مشکلات چه چیزی اختراع شد؟ گاهی اوقات کالاهایی که با هم مبادله می‌شد، ارزش یکسان و مساوی نداشت و گاهی کالایی دریافت می‌کردند که مورد نیاز نبود یا کالاهایی که نیاز داشتند، دریافت نمی‌کردند. حمل و نقل به بازار فروش، کار ساده‌ای نبود و بعضی کالاها فاسدشدنی بودند و نمی‌شد آن‌ها را مدت زیادی نگه داشت. بعدها برای حل این مشکلات، کم کم سکه‌های طلا، نقره و ... و پول اختراع شد.

صفحه ۳۸ کتاب درسی

چند تمدن از روی نقشه نام ببرید.

سومر، بابل، آشور، مصر

این تمدن‌ها در کنار کدام رودها پدید آمده‌اند؟

دجله، فرات، نیل

چند تمدن باستانی را که در گذشته‌های دور در

ایران پدید آمدند و از بین رفتند، نام ببرید.

سوسانه، جیرفت، تپه سلیک

صفحه ۴۰ کتاب درسی

روی نقشه نام رودی را که تمدن ایلام در کنار آن به وجود آمده است، پیدا کنید. کارون

تمدن ایلام در محدوده‌ی کدام استان امروزی ایران پدید آمده بود؟ خوزستان

تفاوت تمدن ایلام ویژگی‌هایی را که در شکل صفحه ۳۷ آمده، داشته است؟ بله

ویژگی‌ها را بیان کنید. ۱- خط ۲- حکومت و فرمانروا ۳- دادوستد ۴- عقاید مذهبی ۵- قانون و مقررات
تفاوت شهری ۷- تقسیم کار و مهارت در کارها

پرسش‌ها و مشق

۱. دانش تاریخ چه کمکی به ما می کند؟

۲. به چه کسانی مورخ می گویند؟

۳. برخی از پرسش‌هایی را که مورخان درباره‌ی رویدادها طرح می کنند، بنویسید.

۴. مورخان چگونه به پاسخ پرسش‌هایشان می‌رسند؟

۵. مورخان در مطالعات خود از دانش هم استفاده می کنند.

۶. معمولاً اشیاء و آثار تاریخی و باستانی را در نگهداری می کنند.

۷. چرا آثار و اشیاء تاریخی و باستانی را در موزه‌ها نگهداری می کنند؟

۸. ما چگونه می‌توانیم با زندگی گذشتگان آشنا شویم؟

فعالیت

به تصویرها توجه کنید. اینها نمونه‌ی وسایلی هستند که باستان‌شناسان در منطقه ایلام کشف کرده‌اند و اکنون در موزه‌ها نگهداری می‌شوند.

الف) حدس بزنید این وسایل چیستند؟ لیوان و جام، کلاه خود، سگه، کوزه، لوح سنگی

به نظر شما باستان‌شناسان با مطالعه‌ی وسایلی که در این صفحه می‌بینید، به چه نکاتی درباره‌ی تمدن ایلام پی می‌برند؟

مثال: - ایلامی‌ها آثار هنری داشته‌اند.

- ادوات جنگی آن‌ها تیروکمان و زره‌ها کلاه خود و ... بوده است.

- برای ساخت ظروف و وسایل خود از سنگ و خاک (سفال) استفاده می‌کردند.

کمک می کند که از چگونگی زندگی مردم در گذشته آگاه شویم

به کسانی که درباره‌ی زندگی انسان‌ها و آنچه در گذشته اتفاق افتاده است، تحقیق می‌کنند و می‌نویسند، مورخ می‌گویند

۱- چرا این حادثه رخ داده است؟ ۲- چگونه اتفاق افتاد؟ ۳- زندگی مردم در آن زمان چگونه بود؟

آن‌ها پس از طرح پرسش‌هایی، مدارک و شواهد به‌جا می‌مانند از گذشته را بررسی می‌کنند تا به پاسخ پرسش‌هایشان برسند

باستان‌شناسی

موزه‌ها

زیرا این آثار و اشیاء، زندگی گذشتگان را نشان می‌دهند و همین دلیل، با ارزش‌اند و در موزه‌ها نگهداری می‌شوند

با رفتن به موزه‌ها و بازدید از آثار تاریخی و باستانی که در موزه‌ها نگهداری می‌شوند.

سفری به شهر باستانی همدان

درس

سفرهای هنر

پاسخ‌ها

همدان شهری بسیار زیبا و خوش آب‌وهوا در دامنه‌های کوه الوند است.

تپه‌ی هگمتانه

از حدود سه هزار سال پیش باقی‌مانده و مربوط به دوران مادهاست.

گروهی از آریایی‌ها بودند.

ایران یعنی سرزمین یا محل آریاییان

یعنی نجیب و شریف

حدود ۴ هزار سال پیش - اقوام آریایی از دو طرف دریای خزر وارد ایران شدند و به تدریج در دشت‌های سبز و حاصل‌خیز آن ساکن شدند.

سه گروه: مادها، پارس‌ها، پارت‌ها

در غرب ایران و با آشوری‌ها همسایه بودند.

آشوری‌ها قومی جنگجو بودند و بیش‌تر اوقات به سرزمین مادها حمله‌ور می‌شدند و آن‌ها را غارت می‌کردند.

۱- با هم متحد نبودند. ۲- سپاه منظمی نداشتند.

مادها سرانجام به ضعف خود پی بردند. با هم متحد شدند و به رهبری دیاکو حکومت ماد را به وجود آوردند و آشوری‌ها را شکست دادند.

شهر همدان در کجا واقع شده است؟

منطقه‌ی تاریخی شهر همدان چه نام دارد؟

تپه‌ی هگمتانه از چند سال پیش باقی‌مانده و مربوط به کدام دوران است؟

مادها که بودند؟

چرا کشور ما، ایران نام گرفته است؟

آریایی یعنی چه؟

آریایی‌ها حدود چند سال پیش به ایران آمدند و در کجا ساکن شدند؟

آریایی‌ها چند گروه بودند؟ نام ببرید.

مادها در کدام سمت ایران ساکن شدند و با چه کسانی همسایه بودند؟

آشوری‌ها چگونه قومی بودند؟

چرا مادها نمی‌توانستند جلوی حمله‌ی آشوری‌ها را بگیرند؟

مادها چگونه بر آشوری‌ها غلبه کردند؟

۱۳. مادها در دامنه‌ی کوه شهری الوند

ساختند و نام آن را گذاشتند. هگمتانه

۱۴. نام پایتخت مادها بوده و نام هگمتانه

آن بعدها به تغییر پیدا کرده است. همدان

۱۵. باستان‌شناسان چگونه دریافته‌اند که همدان

شهر مادها بوده است؟

باستان‌شناسان با حفاری‌هایی که در این منطقه انجام دادند اشیاء و وسایلی را که مربوط به آن زمان بوده، کشف کردند. همچنین آن‌ها پی برده‌اند که دور این شهر دیواری محکم و بلند بوده و در گوشه‌های مختلف آن ستون‌های عظیمی قرار داشته است.

۱۶. پس از مادها، حکومت به وجود هخامنشیان

آمد.

۱۷. هخامنشیان شهر را به عنوان هگمتانه

پایتخت تابستانی انتخاب کرده بودند.

۱۸. در موزه‌ی هگمتانه، کدام آثار تاریخی

وجود دارد؟

مجسمه‌ها، ظروف، زیور آلات، خمره‌های آب و غذا و پایه‌های باقی‌مانده از ستون‌های کاخ هخامنشیان

۱۹. سنگ‌نبشته‌های روی کوه در گنج‌نامه

مربوط به چه دورانی است؟ و به چه زبان‌هایی

نوشته شده‌اند؟

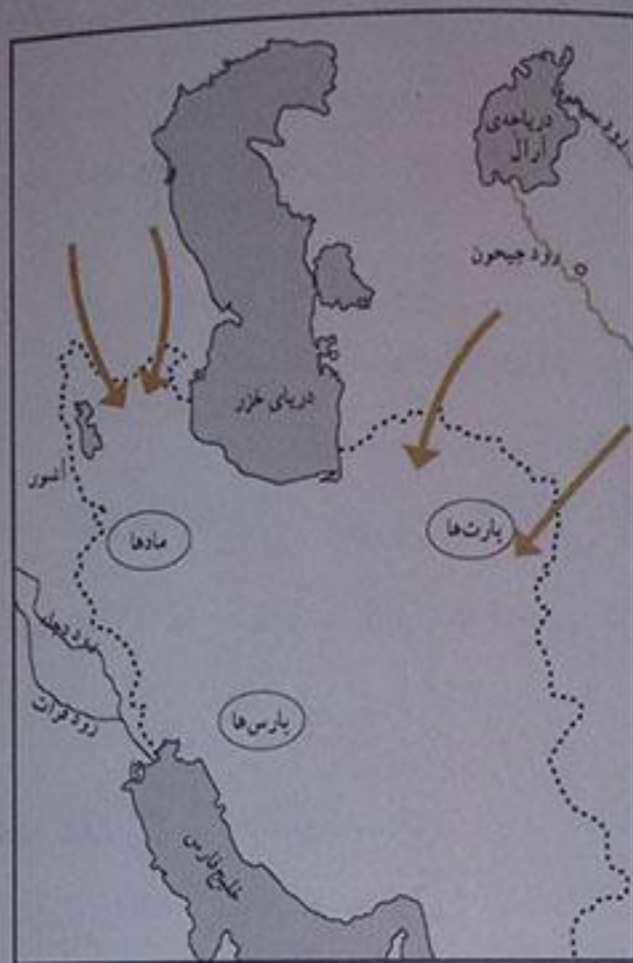
مربوط به دوران هخامنشیان و به سه زبان: پارسی باستان، ایلامی و بابلی نوشته شده‌اند.

فعالیت

صفحه‌ی ۵۰ کتاب درسی

۱- بعد از ورود آریایی‌ها به ایران، اولین حکومتی که در این سرزمین تشکیل شد، چه نام داشت؟ حکومت مادها این حکومت چگونه تشکیل شد؟ در غرب ایران ساکن شدند، با آشوری‌ها جنگیدند و سرانجام توانستند بر ضعف خود غلبه کنند و با هم متحد شده و به رهبری دیاکو حکومت ماد را به وجود آوردند و آشوری‌ها را شکست دهند.

محل سکونت سه گروه آریایی را در ایران روی نقشه نشان دهید و دور آن‌ها خط بکشید.

- هنگام بازدید از موزه‌ها، باید چه نکاتی را رعایت کنیم و چگونه رفتار کنیم؟ در این مورد پرس و جو کنید.
- روی آثار تاریخی، یادگاری ننویسیم.
- هنگام بازدید، به آثار تاریخی صدمه وارد نکنیم.
- در محیط موزه نظم و اخلاق اجتماعی را رعایت کنیم.
- از آلوده کردن این مکان‌ها خودداری کرده و نظافت را رعایت کنیم.
- در موزه‌ها نباید سروصدا کنیم و باید سکوت را رعایت کنیم.
- شکست‌دلری نکنیم، زیرا نور فلاش به آثار تاریخی آسیب می‌رساند.

پرسش‌های هنر

۱. آرامگاه کوروش چه نام دارد و در کجا واقع

شده است؟

۲. کوروش که بود؟

۳. تخت جمشید در حدود _____ سال

پیش و به فرمان _____ ساخته شد.

۴. معماری اصلی تخت جمشید را اقوام _____

انجام داده‌اند.

۵. تخت جمشید را چه کسانی و چگونه ساختند؟

۶. پایتخت هخامنشیان کجا بود؟

۷. داریوش برای اداره‌ی بهتر کشور چه کرد؟

۸. شهربان کیست؟

۹. مهم‌ترین و طولانی‌ترین راه‌ها در زمان

داریوش، _____ نام داشت.

راه شاهی

پاسارگاد و در حدود ۱۳۰ کیلومتری شیراز قرار دارد.

مردی از قوم پارس بود که پس از جنگ‌های فراوان با ساسانیان آن‌ها را شکست داد و حکومت قدرتمند هخامنشیان را پیروز آورد. کوروش پادشاهی خردمند و باهوش بود. او با سربرد سرزمین‌هایی که فتح می‌کرد، با احترام و مهربانی رفتار می‌کرد.

۲۵۰۰

داریوش اول

پارسی

در ساختن این بنا، صدها نفر از اقوام و ملیت‌های مختلف که در قلمرو هخامنشیان زندگی می‌کردند، شرکت داشتند. آن‌ها برای این کار دستمزد می‌گرفتند. کارگران سنگ‌ها را از کوه‌های دور و نزدیک می‌بریدند و با گاری به این محل می‌آوردند. بعد هم آن‌ها را با قرقره و طناب بالا می‌کشیدند. آن‌ها سنگ‌ها را تراشیده و نقش‌های زیبایی روی آن می‌کشیدند.

تخت جمشید در شیراز

چون اداره‌ی کشور پهناور ایران کار ساده‌ای نبود، برای همین، داریوش دستور داد آن را به بخش‌هایی تقسیم کند. به کسی که هر بخش از کشور را اداره می‌کرد، شهربان می‌گفتند.

در کنار جاده‌های اصلی، محل‌هایی به نام چاپارخانه ساخته شدند. در چاپارخانه‌ها، همیشه اسب‌های تازه‌نفس آماده‌ی حرکت بودند. پیک‌ها (نامه‌رسان‌ها) در آن‌جا اسب خود را عوض می‌کردند و سوار بر اسب‌های تازه‌نفس، نامه‌ها را به دورترین نقاط کشور می‌رساندند.

- ۱- وسعت دادن به ایران
- ۲- تقسیم کشور به بخش‌های مختلف و انتخاب شهربان برای هر بخش
- ۳- ساختن راه‌ها که مهم‌ترین آن، راه شاهی بود.
- ۴- ساختن چاپارخانه در کنار جاده‌های اصلی برای استراحت اسب‌ها و تعویض اسب نامه‌رسان‌ها
- ۵- ساختن سگه از طلا
- ۶- تشکیل سپاه ده‌هزار نفری از سربازان ورزیده.

چاپارخانه چیست و در کجا ساخته می‌شد؟

کدام اقدام مهم داریوش را به‌طور مختصر

بگویید

صفحه‌ی ۵۵ کتاب درسی

فعالیت

با توجه به فعالیت درس ۹، بگویید که ساختن سگه‌ی طلا به دستور داریوش چه نقشی در دادوستد و تجارت داشت. موجب رونق گرفتن بازرگانی و تجارت و همچنین رشد اقتصاد شاهنشاهی خود شد. آن‌را جدول زیر جاهای خالی را پر کنید.

نتیجه	اقدام داریوش
رونق تجارت و بازرگانی	ساختن سگه‌های طلا
ارتباط بهتر و سریع‌تر بین شهرها با یکدیگر و پایتخت به وجود آمد.	ساختن راه‌ها
آمادگی برای مقابله با دشمن	تشکیل سپاه ده‌هزار نفری از سربازان ورزیده
اداره‌ی بهتر کشور پهن‌اور ایران	تقسیم کشور به بخش‌های کوچک‌تر

۳- کاربرگ‌های شماره‌ی ۸ (ابزارها و وسایل ایران باستان) را کامل کنید.

کاربرگ‌های شماره‌ی ۸: ابزارها و وسایل دوره‌ی ایران باستان

به تصویرها نگاه کنید و حدس بزنید که این وسایل چیستند؟ ایرانیان باستان از هر کدام از این وسایل چه استفاده‌ای می‌کرده‌اند؟

گوشواره، گردنبند و دستبند با سنگ‌های قیمتی برای تزیین

لوح سنگی تزیینی

ظرف فلزی برای نگهداری مواد غذایی و آب

سکه برای خرید و فروش

بررسی‌های متن

پاسخ‌ها

هخامنشیان بیش از _____ سال بر
ایران حکومت کردند.

دویست

اسکندر مقدونی که بود و چه کرد؟

او پادشاه یونان و مقدونیه بود که به ایران حمله کرد و
حکومت هخامنشیان را از بین برد.

چرا حکومت هخامنشیان نابود شد؟

هخامنشیان به دلیل اختلاف‌های داخلی و بی‌لیاقتی شاهان در
اواخر حکومت خود ضعیف شدند و در این زمان، اسکندر به
ایران حمله کرده و آن‌ها را نابود کرد.

سلوکیان که بودند؟

جانشینان اسکندر بودند، که بر کشور حاکم شدند.

پارت‌ها چه کسانی بودند و چه حکومتی را
به وجود آوردند؟

پارت‌ها گروهی دیگر از آریایی‌ها بودند که حکومت اشکانیان
را به وجود آوردند.

در زمان _____ ، پادشاه اشکانی،

مهرداد دوم

ایران به کشوری بسیار پهناور و قدرتمند
تبدیل شد.

پارت‌ها در چه کارهایی مهارت داشتند؟

فنون جنگی، اسب سواری و تیراندازی

در زمان مهرداد دوم، ایران با کدام کشور
مسایه بود؟

روم

چرا بین رومیان و اشکانیان جنگ‌های
زیادی در گرفت؟

چون پادشاهان رومی قصد داشتند ایران را تصرف کنند.

فعالیت

۱- کار مهم اشکانیان چه بود؟

آن‌ها ایران را به کشور بسیار پهناور و قدرتمند تبدیل کردند و چون در فنون جنگی و اسب‌سواری و تیراندازی بسیار ماهر بودند، از ایران در مقابل دشمن حمایت کردند و سلوکیان را شکست دادند.

۲- سورنا و آریو برزن هر کدام چه کار ارزشمندی انجام دادند؟

سورنا سردار بزرگ و شجاع اشکانی بود که برای حمایت از ایران، جنگ‌های زیادی انجام داد. آریو برزن یکی از فرماندهان شجاع ایرانی در زمان هخامنشیان بود که تا آخرین نفس با سپاه دشمن جنگید و کشته شد.

۳- اگر قرار باشد با گروهی گردشگر برای بازدید از تخت جمشید بروید، چه وسایلی را همراه خود می‌برید؟

دوربین عکاسی و فیلم‌برداری، دفترچه یادداشت و خودکار، کلاه آفتاب‌گیر، بطری آب و کیسه‌ای برای ریختن

زباله‌ها

سفرک به شهر باستانی کرمانشاه

درس

پاسخ‌ها

در غرب ایران و در میان رشته کوه‌های زاگرس

بارندگی نسبتاً خوب است و چشمه‌ها و رودهای پر آب و مناظر زیبایی دارد.

هخامنشیان، اشکانیان و ساسانیان

۲- بیستون

۱- طاق‌بستان

زیرا هم آثار تاریخی مهمی دارد و هم در مکانی زیبا و خوش منظره واقع شده است.

مجموعه‌ای از سنگ‌نبشته‌ها و سنگ‌نگاره‌های دوره‌ی ساسانیان، مثل سنگ‌نگاره‌ی تاج‌گذاری خسرو پرویز، اردشیر دوم، شاهپور دوم و سوم

۱- خسرو پرویز ۲- اردشیر دوم ۳- شاهپور دوم ۴- شاهپور سوم

اشکانیان

اردشیر

با ضعف شدن حکومت اشکانی، بین فرمانروایان محلی برای به دست گرفتن حکومت، جنگ در گرفت. یکی از این فرمانروایان، اردشیر نوه‌ی ساسان بود که در جنگ با اشکانیان پیروز شد و خود را شاه نامید و حکومتی را به وجود آورد که به نام جدش ساسانیان نامیده شد.

یکی از شاهان قدرتمند ساسانی بود که توانست بر رومی‌ها پیروز شود و امپراتور روم را اسیر کند. او دستور داد تا صحنه‌ی تسلیم شدن امپراتور روم را بر بدنه‌ی کوهی در فارس حک کنند.

سوال‌های متن

شهر کرمانشاه در کجا واقع شده است؟

شهر کرمانشاه از نظر جغرافیایی چگونه

شهر کرمانشاه، آثار تاریخی چه دوره‌هایی

از آنجا می‌شود؟

در مکان تاریخی کرمانشاه را نام ببرید.

چرا طاق‌بستان گردشگران زیادی را به

جذب می‌کند؟

در طاق‌بستان کدام آثار تاریخی دیده

شود؟

شاه پادشاه دوره‌ی ساسانی را نام ببرید.

ساسانیان پس از _____ به قدرت رسیدند.

نومی ساسان، _____ نام داشت.

حکومت ساسانی چگونه به وجود آمد؟

شاهپور اول که بود و چه کرد؟

یکی از شاهان معروف ساسانی بود که:

۱- شهرهای بزرگی در ایران ساخت.

۲- کاخ‌های باشکوهی برای خود ساخت.

۳- دانشگاه بزرگ جندی شاپور را در خوزستان ساخت.

زرتشت

آنها آتش را مقدس می‌شمردند و در آتشکده‌ها اهرام
(خدای دانا) را نیایش می‌کردند.

اوستا

پندار نیک، گفتار نیک، کردار نیک

خسرو پرویز، پادشاه ساسانی

نان برنجی، کاک و گیوه‌ی کرمانشاهی

۱۲. خسرو انوشیروان که بود و در زمان او چه کارهایی در ایران انجام شد؟

۱۳. در ایران باستان، بیش‌تر مردم پیرو دین _____ بودند.

۱۴. زرتشتیان چه چیز را مقدس می‌شمردند و نیایش می‌کردند؟

۱۵. کتاب مقدس زرتشتیان، _____ نام دارد.

۱۶. سه پایه‌ی اصلی دین زرتشت چیست؟

۱۷. پیامبر اسلام (ص) به کدام پادشاه ایرانی نامه نوشت و او را به اسلام دعوت کرد؟

۱۸. سوغات معروف کرمانشاه چیست؟

فعالیت

- ۱- مادر محسن چه دلایلی را برای از بین رفتن ساسانیان و ورود اسلام به ایران، بیان کرد؟ (خلاصه کنید)
- اغلب شاهان حکومت ساسانی در کاخ‌ها به خوش‌گذرانی می‌پرداختند و برای تأمین هزینه‌های جنگ رومی‌ها، از مردم مالیات بیش‌تری می‌گرفتند. مردم معمولی امتیازات بزرگی مانند حق آموزش و خواب‌نوشتن را نداشتند. سپاهیان به دلیل جنگ‌های متعدّد، ضعیف شدند و از بین رفتند.

بازگشت به شماره ۹ (سلسله‌های ایران باستان) را انجام دهید.

کارگاه شماره ۹: سلسله‌های ایران باستان

با توجه به آنچه درباره‌ی حکومت‌های ایران باستان خواندید، مهم‌ترین ویژگی‌های هریک از سلسله‌ها را در جدول بنویسید.

مادها	- بایک‌دیگر متحد شوند و حکومت تشکیل دادند اولین حکومت...
هخامنشیان	- ساختن راه‌ها - ساختن سکه‌های طلا - تشکیل سپاه ده‌هزار نفری - به وجود آوردن چاپارخانه
سلوکیان	- رواج دادن آداب و رسوم و خط و زبان یونانی‌ها در ایران
اشکانیان	- تبدیل ایران به کشوری بسیار پهناور و قدرتمند
ساسانیان	- پیشرفت معماری و سنگ‌تراشی - ساخت دانشگاه جندی شاپور در خوزستان

پرسش‌های متن

ناهمواری

۱. به پستی و بلندی‌های زمین،
می‌گویند.

به کوه‌هایی که مانند زنجیر به یک‌دیگر متصل‌اند، رشته‌کوه
می‌گویند.

۲. رشته‌کوه را تعریف کنید.

قله

۳. به بالاترین جای کوه،
می‌گویند.

دماوند - ۵۶۱۰ متر

۴. بلندترین قله‌ی ایران چه نام دارد و ارتفاع
آن چند متر است؟

کوهپایه

۵. به زمین‌های پایین کوه،
می‌گویند.

دشت‌ها زمین‌هایی صاف و هموار هستند.

۶. دشت چیست؟

حاصلخیز

۷. کشاورزی در دشت‌های رونق

شور

دارد و دشت‌هایی که خاک دارند،
مناسب کشاورزی نیستند.

در کنار دشت‌های حاصلخیز

۸. روستاها و شهرهای پرجمعیت در کجا به
وجود می‌آیند؟

با گرم شدن هوا، برف کوه‌ها به تدریج آب می‌شود و
جاری شدن آن در روی زمین، جویبار پدید می‌آید.

۹. جویبار چگونه پدید می‌آید؟

وقتی جویبارها از کوه‌ها سرازیر می‌شوند، از پیوستن آنها به
یک‌دیگر، رود تشکیل می‌شود.

۱۰. رودها چگونه تشکیل می‌شود؟

رودها و جویبارها، دامنه‌ی کوه‌ها را می‌شویند و سنگ‌ها
بزرگ و کوچک را می‌غلتانند و با خود می‌برند. به شن و ماسه
و گل‌ولایی که رودها همراه خود می‌برند، آبرفت می‌گویند.

۱۱. آبرفت چیست؟

وقتی رودها به طرف دریا می‌روند، آبرفت فراوانی را که با خود آورده‌اند، در نزدیکی دریا ته‌نشین می‌کنند. این آبرفت‌ها روی هم‌انباشته می‌شوند و پس از سال‌ها، جلگه را به‌وجود می‌آورند.

۱- رشته کوه البرز در شمال ایران

۲- رشته کوه زاگرس در مغرب و جنوب غربی ایران

دشت کویر و دشت لوت

جلگه‌ی خوزستان

۱۱. جلگه چگونه به‌وجود می‌آید؟

۱۲. دو رشته کوه مهم ایران را نام برده و

موقعیت جغرافیایی هر کدام را بنویسید.

۱۳. وسیع‌ترین دشت‌های ایران کدام‌اند؟

۱۴. پهناورترین جلگه‌ی ایران چه نام دارد؟

صفحه‌ی ۶۹ کتاب‌درسی

صفحه‌ی ۶۹ کتاب‌درسی

به تصویر دقت کنید. با توجه به آنچه خوانده‌اید، مقابل هر عدد در جای خالی کلمه‌ی مناسب (رشته کوه، قله، دشت، کوهپایه، رود و جلگه) بنویسید.

تفاهت

تفاهت

۱- به تصویر قبل دقت کنید. سرزمین‌های پست را از نظر زندگی و سکونت با سرزمین‌های مرتفع مقایسه کنید. کدام یک برای خانه‌سازی مناسب‌تر است؟ چرا؟ زمین‌های پست - چون آب‌وهوا بهتر است و زمین‌های مسوار برای کشاورزی مناسب است.

۲- کدام یک برای ساختن راه و جاده مناسب‌تر است؟ چرا؟ زمین‌های پست - چون کندن این زمین‌ها آسان‌تر می‌باشد.

کدام یک برای فعالیت‌های کشاورزی مناسب‌تر است؟ چرا؟ زمین‌های پست، چون دارای خاک و آب و هوای بهتری برای کشاورزی است.

صفحه ۷۰ کتاب درس

به نقشه‌ی ایران توجه کنید. در این نقشه ناهمواری‌ها (پستی‌ها و بلندی‌ها) به رنگ‌های مختلف نشان داده شده‌اند. رنگ قهوه‌ای تیره نشانه‌ی چیست؟ کوه‌ها

رنگ‌های سبز و زرد چطور؟ رنگ سبز نشانه‌ی جلگه‌ها و زرد نشانه‌ی دشت‌ها

صفحه ۷۰ کتاب درس

فعالیت

۳- کاربرگ‌های ۱۰ (ناهمواری‌های ایران) را در کلاس کامل کنید و نام قلّه‌ها، دشت‌ها، رشته‌کوه‌ها و جلگه‌های مهم ایران را روی نقشه بنویسید.

کار برگه شماره ۱۰: ناهمواری‌های ایران

۱- رشته کوه‌ها را با مداد قهوه‌ای و دریاها را با مداد آبی رنگ کنید. نام دریاها را بنویسید.

۲- روی نقشه، نام رشته کوه البرز و زاگرس و قلّه‌ی دماوند، دنا، زردکوه و علم کوه را بنویسید.

۳- نام جلگه‌های مهم ایران را در جای خالی بنویسید و جلگه‌های جنوبی ایران را با مداد سبزرنگ آمیزی کنید.

پرسش‌های متن

پاسخ‌ها

۱. مهم‌ترین چیزهایی که در تعیین آب و هوای یک منطقه نقش دارند، کدام‌اند؟
۲. دما را با _____ اندازه‌گیری می‌کنند.
۳. میزان بارش را با چه چیزی اندازه‌گیری می‌کنیم؟
۴. آب و هوای شهر یزد چگونه است؟
۵. در بیش‌تر ماه‌های سال، هوای یزد _____ است و باران در آن‌جا _____ می‌بارد.

۱- دمای هوا

۲- بارش

دماسنج

گرم و خشک

گرم

کم

صفحه‌ی ۷۱ کتاب درسی

فعالیت

۱- وضع هوا چه تأثیری بر زندگی و فعالیت‌های روزانه‌ی ما دارد؟ با توجه به تصویرهای صفحه‌ی ۷۱ در این باره گفت‌وگو کنید.

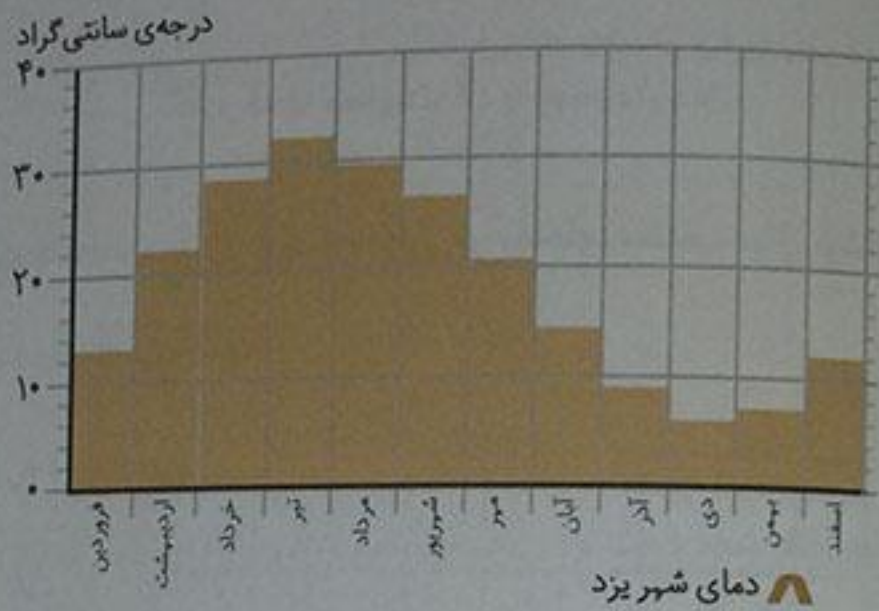
وضع هوا روی نوع پوشش و تفریحات و کار ما اثر دارد.

صفحه‌ی ۷۳ و ۷۴ کتاب درسی

اکنون به متوسط دمای هوای شهر یزد در ماه‌های مختلف سال، توجه کنید.

ماه‌های سال	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند
درجه‌ی سانتی‌گراد	۱۷	۲۳	۲۹	۳۲	۳۰	۲۷	۲۱	۱۴	۹	۶	۷	۱۲

گرم‌ترین و سردترین ماه‌های سال در شهر یزد کدام‌اند؟
گرم‌ترین نیمه‌ماه و سردترین دی‌ماه

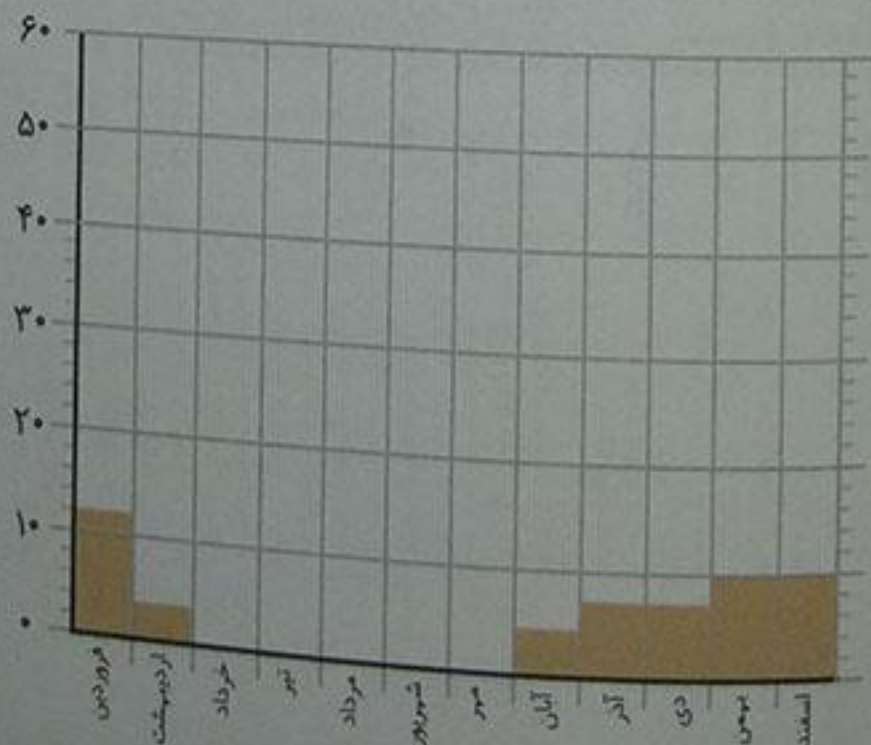

میزان بارش شهر یزد در ماه‌های مختلف سال

ماه‌های سال	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند
میلی‌متر	13	5	0	0	0	0	0	3	7	7	11	12

مفصل‌بارش در کدام ماه بیش‌تر است؟ فروردین

در کدام ماه‌ها باران نمی‌بارد؟ (ماه‌های خشک) خرداد - تیر - مرداد - شهریور - مهر

میزان بارش در شهر یزد

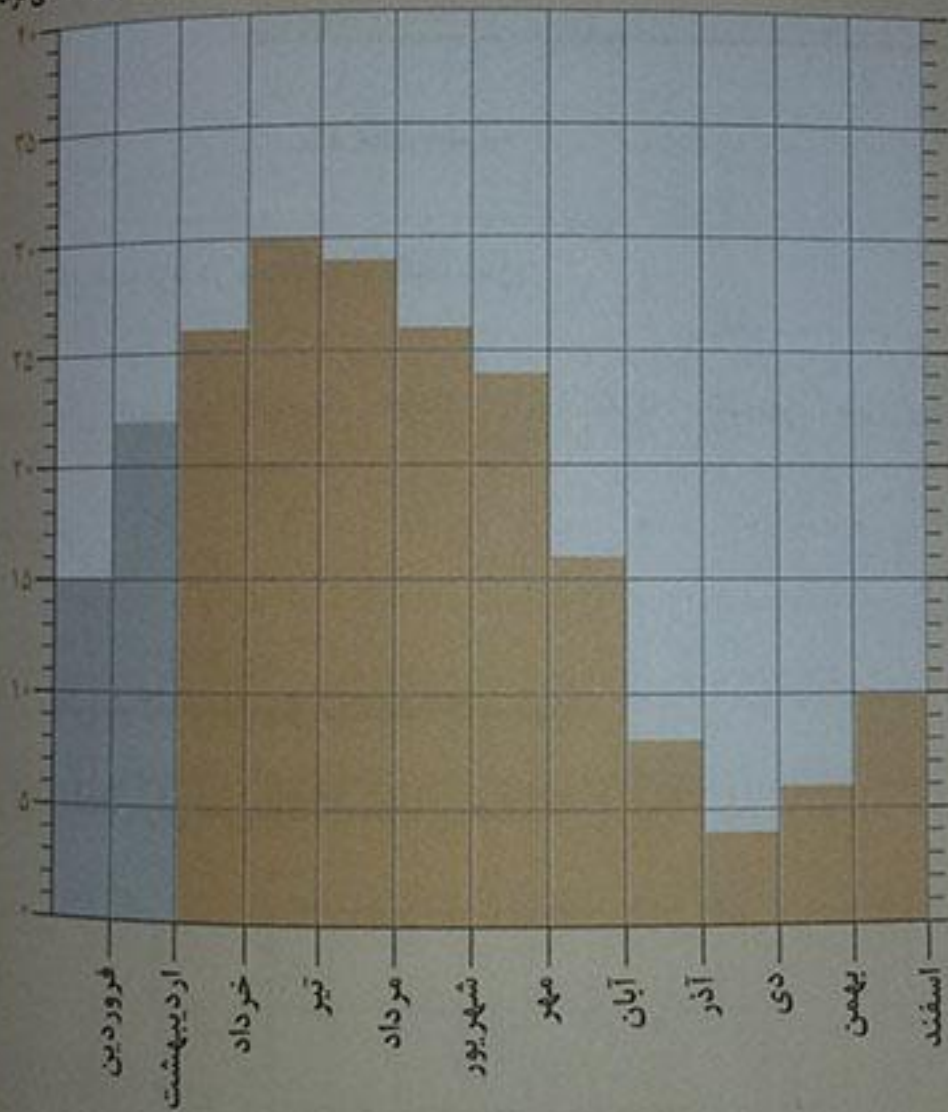
فعالیت

۱- کاربرگ‌های شماره‌ی ۱۱ (رسم نمودار دما) و شماره‌ی ۱۲ (وضع هوا در یک هفته) را با راهنمایی معلم انجام دهید.

کاربرگ‌های شماره‌ی ۱۱: رسم نمودار دما

در جدول زیر، میزان متوسط دما در شهر اصفهان در ماه‌های مختلف سال نوشته شده است. نمودار روبه‌روی آن را کامل و رنگ‌آمیزی کنید.

درجه‌ی سانتی‌گراد

ماه‌های سال

فروردین

اردیبهشت

خرداد

تیر

مرداد

شهریور

مهر

آبان

آذر

دی

بهمن

اسفند

۱۰

پاسخ‌های متن

پاسخ‌ها

زیرا کشور ایران، کشور پهناوری است و بعضی جاهای آن کوهستانی و برخی پست و کم ارتفاع‌اند. بخش‌هایی از سرزمین ایران در کنار دریا واقع شده‌اند و بخش‌های وسیعی نیز از دریا فاصله دارند؛ به همین دلیل نوع آب‌وهوا در همه‌جای ایران یکسان نیست.

ناحیه‌ی خزری در کناره‌ی دریای خزر واقع شده است.
این ناحیه ۱- مرطوب است و در آن باران فراوان می‌بارد.
۲- معتدل است و در آن گرما و سرمای شدید وجود ندارد.
۳- وسعت بسیار کمی دارد.

شامل کوه‌های بلند و دامنه‌های البرز و زاگرس
در ناحیه‌ی کوهستانی، میزان بارندگی مناسب است، اما این ناحیه به اندازه‌ی ناحیه‌ی خزری پر باران نیست.

۱- در بیش‌تر ماه‌های سال، هوا سرد است.
۲- در زمستان برف زیادی روی کوه‌ها می‌نشیند و دمای هوا به زیر صفر درجه می‌رسد.
۳- تابستان‌هایی معتدل دارد.

۱- تابستان‌های گرم و زمستان‌های سرد دارد.
۲- مقدار بارش در آن کم است.

گرم و
شرجی

۱. چرا نوع آب‌وهوا در همه‌جای ایران یکسان نیست؟

۲. ناحیه‌ی خزری در کجا واقع شده است و چه ویژگی‌هایی دارد؟

۳. ناحیه‌ی کوهستانی شامل چه قسمت‌هایی است؟

۴. تفاوت بارندگی در ناحیه‌ی کوهستانی و خزری را بنویسید.

۵. ناحیه‌ی معتدل و نیمه‌خشک کوهستانی چه ویژگی‌هایی دارد؟

۶. ویژگی‌های ناحیه‌ی گرم و خشک داخلی چیست؟

۷. ناحیه‌ی سواحل جنوب، _____ و _____ است.

تابستان‌های گرم و زمستان‌های معتدل دارد. در سواحل جنوب هم مقدار بارش کم است.

خشک

به دلیل رطوبت دریا

۸. آب و هوا و میزان بارش در ناحیه‌ی گرم و شرجی سواحل جنوب چگونه است؟

۹. ناحیه‌ی گرم و شرجی سواحل جنوب، جزء نواحی _____ است.

۱۰. چرا در سواحل جنوب، هوا حالت شرجی پیدا می‌کند؟

صفحه‌ی ۷۵ کتاب دوم

فعالیت

۱- با توجه به نقشه، بگویید چند ناحیه‌ی آب و هوایی در ایران وجود دارد؟ چهار ناحیه:

۲- معتدل و نیمه‌خشک کوهستانی

۱- معتدل و مرطوب خزری

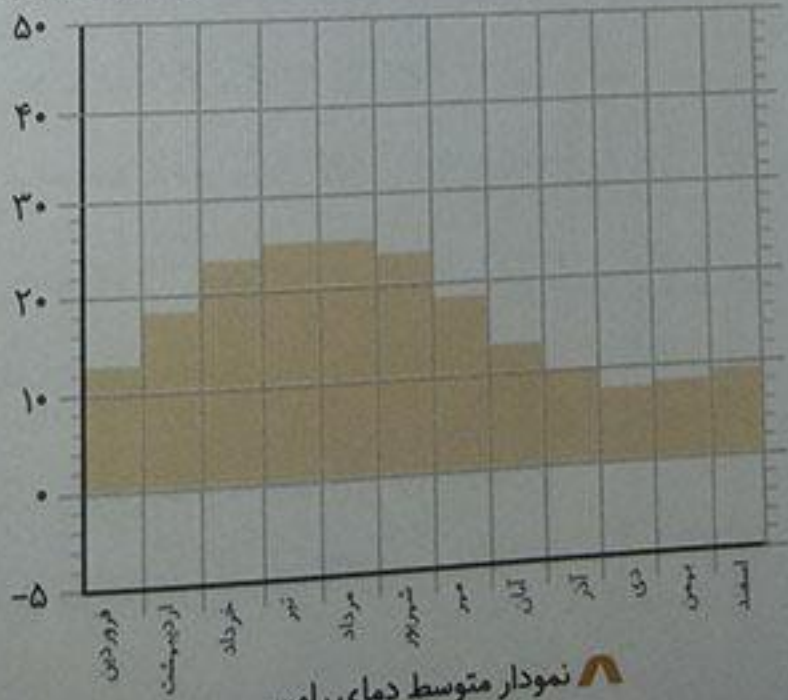
۴- گرم و شرجی سواحل جنوب

۳- گرم و خشک داخلی

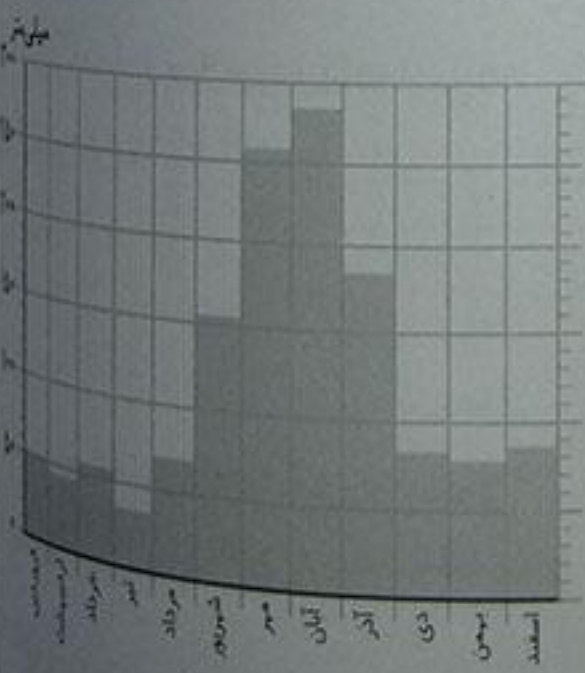
۲- از هر ناحیه‌ی آب و هوایی یک شهر را نام ببرید. معتدل و مرطوب خزری (رامسر) - معتدل و نیمه‌خشک کوهستانی (همدان) - گرم و خشک (بم) - گرم و شرجی سواحل جنوب (بندرعباس)

صفحه‌ی ۷۶ و ۷۷ کتاب دوم

درجه‌ی سانتی‌گراد

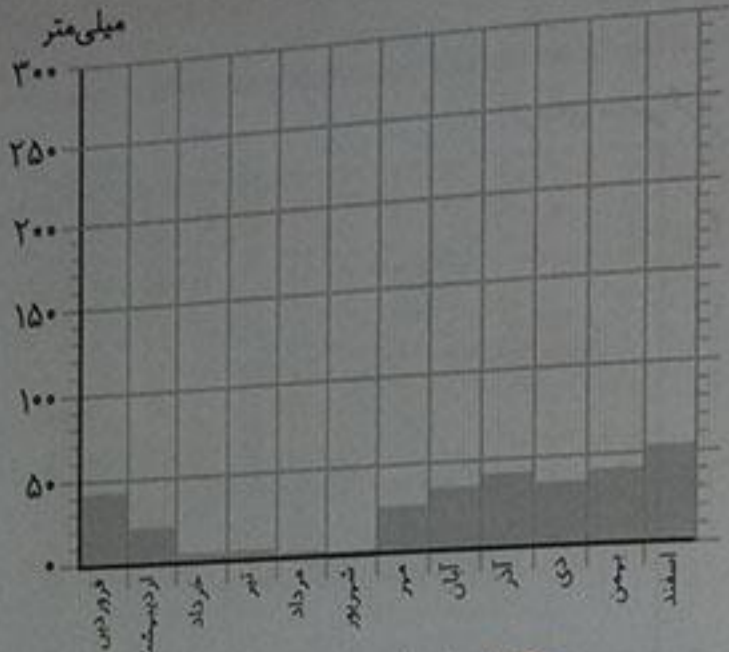

نمودار متوسط دمای رامسر

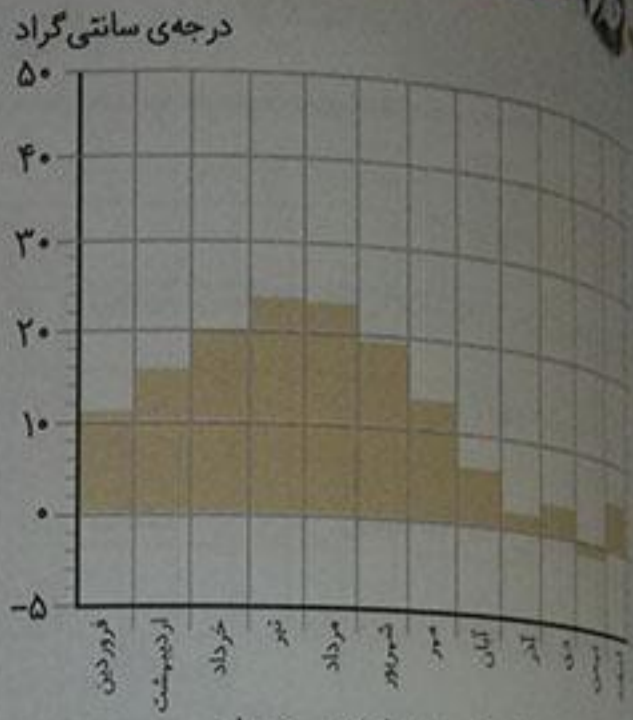

نمودار بارش رامسر

آیا در رامسر در همه‌ی ماه‌های سال باران می‌بارد؟ بله، به‌طور کلی بارندگی در تمام ماه‌های سال وجود دارد.

نمودار بارش شهر همدان

نمودار متوسط دمای شهر همدان

در همدان، سردترین ماه‌های سال کدام‌اند؟ بهمن، آذر، دی، اسفند.

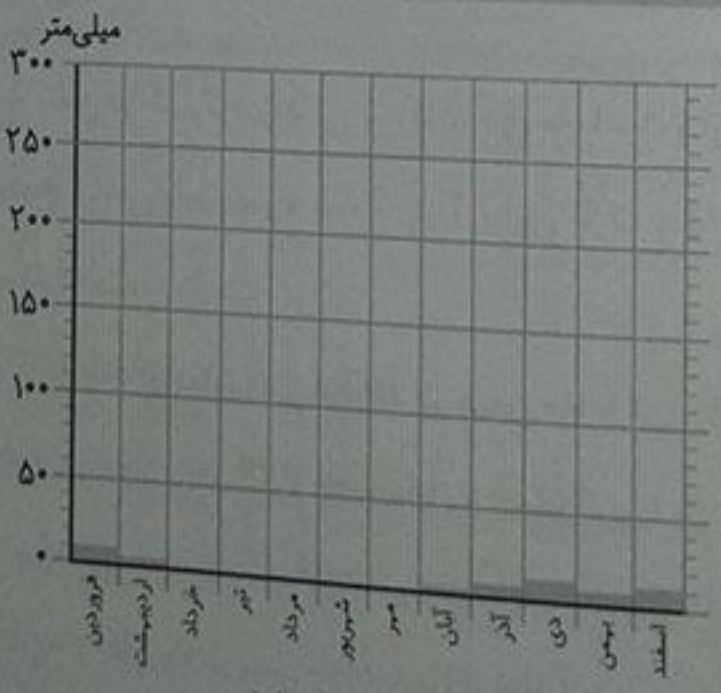
دمای همدان را در زمستان با دمای رامسر مقایسه کنید. همدان در ناحیه‌ی کوهستانی قرار گرفته، در نتیجه

رستان‌های سردی دارد، اما رامسر در ناحیه‌ی خزری واقع شده و زمستان‌های آن معتدل است.

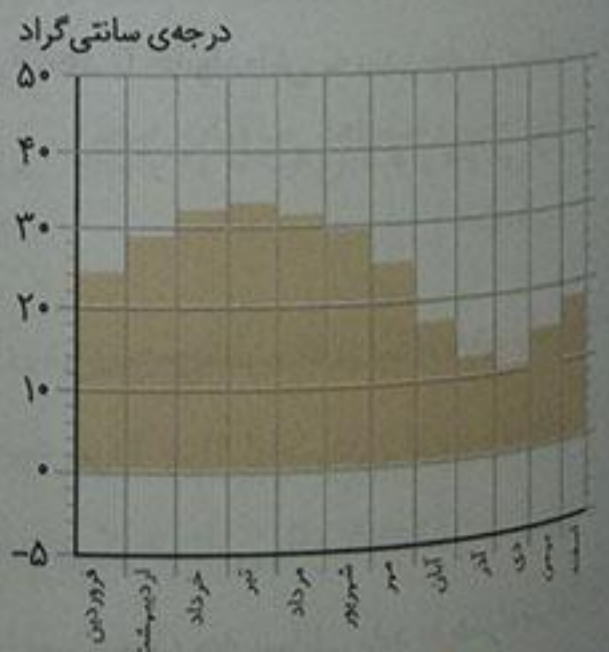
همدان بارش بیشتری دارد یا رامسر؟ رامسر

در کدام‌یک از این دو شهر تعداد ماه‌های خشک بیشتر است؟ همدان

صفحه‌ی ۷۸ کتاب درسی

نمودار بارش بم

نمودار متوسط دمای بم

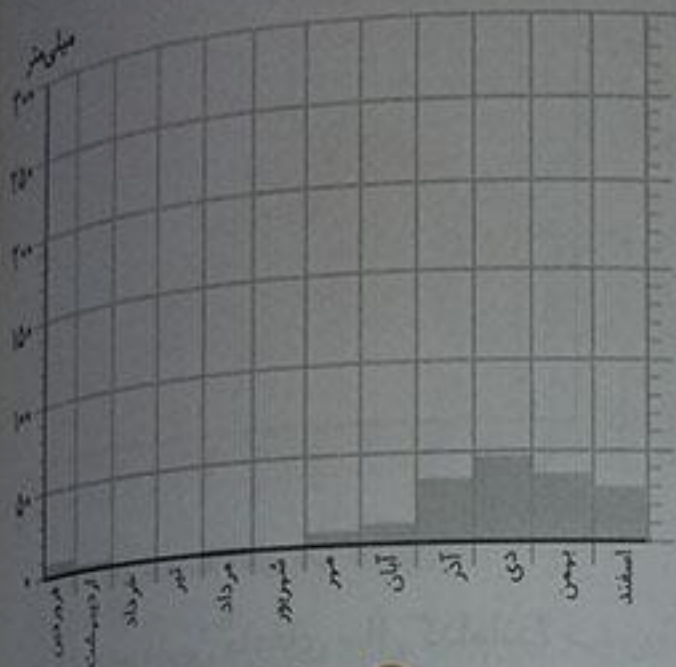
کدام‌یک در همه‌ی ماه‌های سال باران می‌بارد؟ در آنجا چند ماه خشک وجود دارد؟ خیر - ۵ ماه سال خشک است.

دمای شهر بم را با همدان مقایسه کنید. کدام یک گرم‌تر است؟ چرا؟ دمای هوا بم همیشه بالاتر از ۱۰ درجه

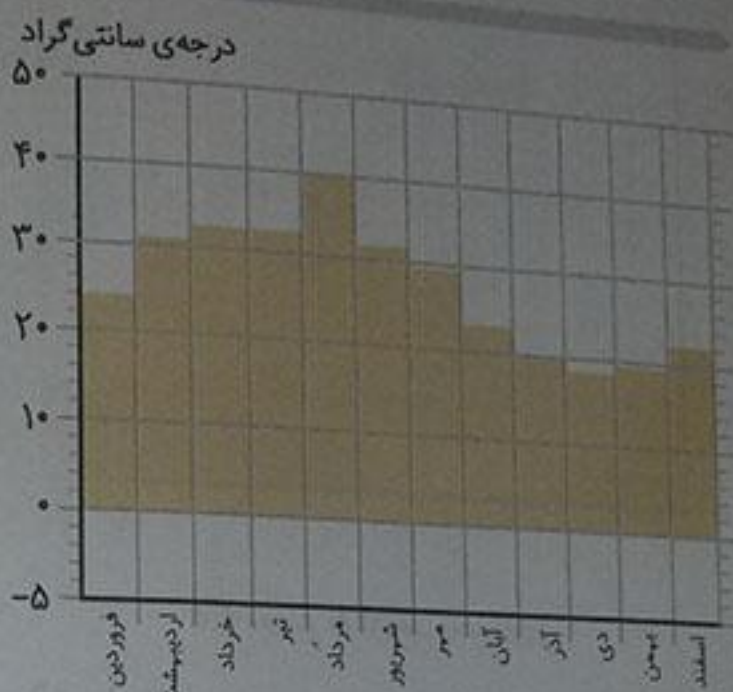
است و در بعضی ماه‌ها دما به ۳۰ درجه هم می‌رسد. ولی در همدان دما حداکثر ۲۰ درجه و حداقل ۱- درجه

است. بم گرم‌تر است. زیرا در ناحیه‌ی گرم و خشک واقع شده است و بارندگی در آن خیلی کم می‌باشد.

صفحه ۷۹ کتاب درس

نمودار بارش بندرعباس

نمودار متوسط دمای بندرعباس

آیا بندرعباس از مناطق خشک کشور است؟ چرا؟ بله چون میزان بارندگی در آن کم می باشد.

آیا شهرهای سواحل جنوب ایران هوای گرمی دارند؟ دلیل خود را بیان کنید. بله چون در ناحیه ی گرم قرار دارند و بارندگی در آن ها بسیار کم است و در اکثر ماه های سال دمای هوا بالاتر از ۲۰ درجه است و گاهی به ۴۰ درجه هم می رسد.

صفحه ۷۹ کتاب درس

فعالیت

۱- ارسلان در شهرکرد زندگی می کند. دی ماه است و او می خواهد با خانواده اش به بندر چابهار مسافرت کند. چه نوع لباسی باید همراه ببرد؟ چرا؟ لباس نازک و نخی؛ زیرا چابهار در ناحیه ی گرم و شرجی قرار دارد. زمستان معتدل دارد.

۲- گلناز و خانواده اش می خواهند در بهمن ماه با اتومبیل برای دیدن عمویشان، که از سفر زیارتی برگشته است به همدان بروند. پدر گلناز چه وسایل و تجهیزاتی را باید با خود ببرد؟ چرا؟ لباس های گرم و تجهیزاتی مانند زنجیر چرخ و ضدیخ برای اتومبیل خود؛ چون همدان در ناحیه ی کوهستانی واقع شده است.

۳- فرید و خانواده اش می خواهند برای تعطیلات نوروزی به رامسر بروند؛ چه وسایلی باید به همراه ببرند؟ چون رامسر در ناحیه ی خزری قرار دارد و آب و هوای معتدل و مرطوب دارد، بنابراین هم امکان بارش وجود دارد. هم تابش آفتاب و بالاترین میزان رطوبت. پس بهتر است چتر و آفتابگیر و بادبزن و همچنین، لباس های نخی و آستین دار با خود ببرند.

پوشش گیاهی و زندگی جانوری در ایران

درس

پاسخ‌ها

این ناحیه از نظر پوشش گیاهی فقیر است؛ زیرا دوره‌ی گرما در این ناحیه طولانی و مقدار بارش، کم است.

فقط گیاهانی که در مقابل کم‌آبی مقاوم هستند، مثل درختان نخل، گز، پسته‌ی وحشی و درختچه‌های خاردار

۱- کوهان شتر عضوی است که در آن غذا و آب را ذخیره می‌کند.

۲- پاهای پهن شتر به راحتی می‌تواند روی شن‌های نرم و ریز صحرا حرکت کند و در آن‌ها فرو نرود.

۳- مزه‌های بلند و پلک بزرگ شتر از چشم‌های او در برابر طوفان شن و تابش شدید آفتاب محافظت می‌کنند.

۴- دهان شتر به گونه‌ای است که می‌تواند گیاهان خاردار را بجود و بخورد.

شتر

در قله‌های بلند کوه‌ها، به دلیل سرما و یخبندان، گیاهان نمی‌توانند برویند، اما در دامنه‌های کوه‌ها، مانند دامنه‌های زاگرس، جنگل‌های وسیع بلوط، پسته‌ی کوهی و مراتع سرسبز وجود دارد.

در این ناحیه، جنگل‌های انبوه راش و افرا و چمنزارهای سرسبز و زیبا پدید آمده است؛ زیرا در این ناحیه باران فراوان می‌بارد.

سوال‌های فکری

ناحیه‌ی گرم و خشک از نظر پوشش گیاهی چگونه است؟ چرا؟

چه گیاهانی در ناحیه‌ی گرم و خشک می‌رویند؟ چند نمونه نام ببرید.

چه ویژگی‌هایی باعث شده که شتر بتواند در مناطق سخت صحرا، گرمای شدید و کمبود آب

بنا را در ناحیه‌ی گرم و خشک را تحمل کند؟

ابست‌های اصلی رفت‌وآمد ساکنان صحرا، چیست است.

در قله‌های بلند و ناحیه‌ی کوهستانی، رویش گیاهان چگونه است؟

چه گیاهانی در ناحیه‌ی خزری پدید آمده‌اند؟

صفحه ۸۰ کتاب درس

در ناحیه‌ی آب و هوایی گرم و خشک بیشتر کدام جانوران زندگی می‌کنند؟ مار، عقرب، یوزپلنگ

صفحه ۸۲ و ۸۳ کتاب درس

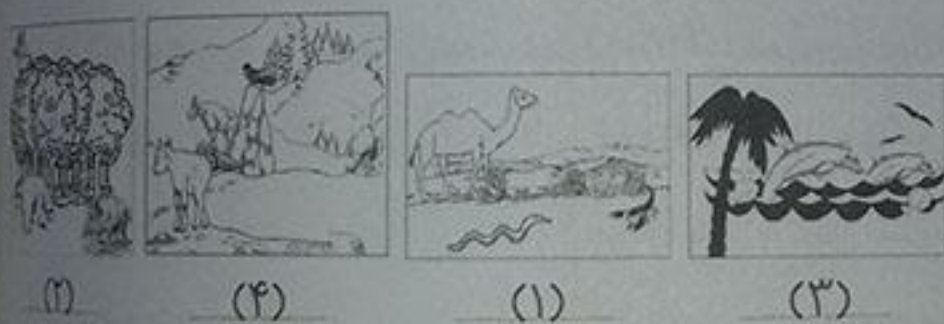
- چند نمونه از جانوران ناحیه‌ی معتدل و مرطوب را نام ببرید. بز کوهی، روباه، گوزن

- کدام جانوران در این جنگل‌های ناحیه‌ی معتدل خزری زندگی می‌کنند؟ خرس، پرندگان مختلف، گراز، لاک‌پشت و ...

صفحه ۸۳ کتاب درس

فعالیت

شماره‌ی مربوط به هر تصویر را زیر آن بنویسید.

(۱)

(۴)

(۱)

(۳)

ناحیه‌ی گرم و خشک (۱)

ناحیه‌ی معتدل خزری (۲)

ناحیه‌ی گرم و شرجی جنوب (۳)

ناحیه‌ی کوهستانی (۴)

از محیط زیست مراقبت کنیم

درس

بستان‌های شوق
زیستگاه چیست؟

پاسخ‌ها

هر موجود زنده‌ای در ناحیه‌ی خاصی زندگی می‌کند که زیستگاه آن موجود نام دارد.

دو دسته: ۱- گیاه‌خوار ۲- گوشت‌خوار

به جاندارانی که فقط گیاه می‌خورند، گیاه‌خوار می‌گویند. مثل سنجاب، گوزن و ...

به جاندارانی که گیاه‌خواران را می‌خورند، گوشت‌خوار می‌گویند. مثل پلنگ، جغد و ...

زمانی که غذای یک گیاه یا جانور در زیستگاهش کم یا تمام شود.

۱- کارخانه‌ها و اتومبیل‌ها، مواد شیمیایی و سمی را به محیط وارد کرده و آب، خاک و هوا را آلوده می‌کنند.

۲- پخش زباله در محیط زندگی جانداران و گیاهان

۳- شکار جانوران برای تفریح و سرگرمی

۴- روشن کردن آتش و خاموش نکردن آن در جنگل‌ها

صفحه ۸۵ کتاب درسی

فان اگر در این ناحیه گیاه بلوط از بین برود، چه اتفاقی می‌افتد؟ موش غذا پیدا نمی‌کند و از بین می‌رود، در نتیجه حشرات هم غذای کافی به دست نمی‌آورد و زندگی حیوانات به خطر می‌افتد.

صفحه ۸۵ کتاب درسی

چرا در بعضی از فصل‌ها شکار جانوران یا صید ماهی در بعضی جاها ممنوع است؟ زیرا در زمان تولیدمثل جانوران، برای جلوگیری از انقراض آن‌ها، شکار ممنوع می‌شود. هم‌چنین در زمان تخم‌ریزی ماهی‌ها یا زمان صید ماهی‌های کوچک، صید آن‌ها ممنوع می‌شود.

صفحه ۸۵ کتاب درسی

آیا می‌توانید با توجه به آن‌چه در درس علوم سال‌های قبل خواندید، فواید گیاهان و جانوران را فهرست کنید؟
گیاهان و جانوران منابع غذایی برای انسان‌ها و سایر جانوران هستند. بدون گیاهان و جانوران زندگی انسان‌ها به خطر می‌افتد. اکسیژن موجود در هوا را گیاهان تولید می‌کنند. بعضی داروها از گیاهان به دست می‌آیند. از چوب درختان برای ساختن خانه و ابزارآلات و از الیاف گیاهی برای تهیه‌ی پوشاک استفاده می‌شود. از پوست جانوران برای تهیه‌ی وسایل مختلف و پوشاک استفاده می‌شود.

صفحه ۸۷ کتاب درسی

فصلیت

۱- به نظر شما، کدام یک از این کارها برای تفریح مناسب‌تر است؟ چرا؟ تصویر سمت راست؛ زیرا به موجود زنده‌ای آسیب نمی‌رسانیم.

۲- اگر به همراه خانواده به سفر بروید و در یک محیط طبیعی غذا بخورید، چه کارهایی انجام می‌دهید تا محیط‌زیست لطمه وارد نشود؟

۱- در محیط‌زیست زباله نمی‌ریزیم. ۲- آتش روشن نمی‌کنیم. ۳- شاخه‌های درختان را نمی‌شکنیم.

۳- به این تابلوهای مربوط به محیط‌زیست توجه کنید. هر کدام چه پیامی دارد؟ شما نیز سه نشانه‌ی دیگر طراحی کنید.

شکار ممنوع

محل عبور
حیوانات اهلی

محل عبور
حیوانات وحشی

آتش روشن کردن
ممنوع

صید ماهی
ممنوع

محل برپا کردن چادر

پاسخ‌ها

پاسخ‌ها

- ۱- قانون اساسی، ۲- پرچم، ۳- سرود ملی، ۴- تقویم، ۵- زبان و خط رسمی

نشانه‌های مشترک ملت ایران را نام ببرید.

قوانین مهم کشور ما در کتابی به نام _____ نوشته شده‌اند.

قانون اساسی

سال ایرانی از روز _____ آغاز می‌شود.

اول فروردین (نوروز)

زبان و خط رسمی ملت ایران، _____ است.

فارسی

صفحه‌ی ۹۰ کتاب‌درسی

تکلیف

۱- شعر را بخوانید و پاسخ دهید.

الف) شاعر برای توصیف کشور ایران به چه نکاتی اشاره کرده است؟

بزرگی و وسعت کشور، طبیعت زیبای کشور (کوه، تپه و کویر)، ویژگی‌های اخلاقی مردم کشور (مهربانی)، ارزش و جایگاه شهدا، پرچم ایران و رنگ‌های آن (سبز، سفید و قرمز).

ب) چرا شاعر نقشه‌ی ایران را غرق بوسه می‌کند؟

برای تمام زیبایی‌ها، ارزش‌ها و این که وطن هر کس خانه‌ی اوست و برایش بسیار ارزشمند است.

صفحه‌ی ۹۲ کتاب‌درسی

تکلیف

۱- در چه مراسمی پرچم جمهوری اسلامی ایران را بالای می‌برند؟ در این باره پرس و جو کنید و نتیجه را به کلاس گزارش دهید.

۲- جشن‌های ملی مذهبی، مسابقات ورزشی، همایش‌ها، جشنواره‌ها، مراسم نظامی و...

پرسش‌های هنر

۱۲ ماه	۱. یک سال چند ماه دارد؟
جمعه	۲. آخرین روز هر هفته، _____ است.
۱- رفتن به نماز جمعه ۲- دیدار خویشان و دوستان ۳- عبادت بیماران ۴- استراحت و تفریح در بوستان‌ها یا گردشگاه‌های بیرون از شهر	۳. مردم ایران در روز جمعه چه کارهایی انجام می‌دهند؟
تقویم روزها و ماه‌های سال را نشان می‌دهد.	۴. تقویم چیست؟
قرمز	۵. معمولاً روزهای تعطیل هفته در تقویم با رنگ _____ نشان داده می‌شود.

صفحه ۹۴ کتاب درسی

اکنون به این تقویم (صفحه ۹۴ کتاب درسی) نگاه کنید. چه ماهی را نشان می‌دهد؟ در این ماه، چه روزهای تعطیل است؟ چرا؟ ماه مهر - روزهای ۱۳ و ۲۱ مهر تعطیل است؛ زیرا ۱۳ مهر، روز عید سعید قربان و ۲۱ مهر، عید سعید غدیر خم است.

صفحه ۹۴ کتاب درسی

فعالیت

۲- به یک تقویم نگاه کنید. روزهای ۱۳ آبان و ۱۱ و ۱۲ اردیبهشت را در آن پیدا کنید و بگویید چه روزهایی هستند.

۱۳ آبان: تسخیر لانه‌ی جاسوسی آمریکا به دست دانشجویان پیرو خط امام خمینی در سال ۱۳۵۸ روز ملی استکبار جهانی، روز دانش آموز و روز تبعید امام خمینی از ایران به ترکیه.
۱۱ اردیبهشت: روز جهانی کار و کارگر.
۱۲ اردیبهشت: روز معلم (شهادت استاد بزرگ، مرتضی مطهری در سال ۱۳۵۸).

کاربرگ‌های شماره ۱۳ (خواندن و درست کردن تقویم) را در کلاس انجام دهید.

کاربرگ‌های شماره ۱۳: خواندن و درست کردن تقویم

بهمن ماه ۱۳۹۳

۲۵	۱۸	۱۱	۴		شنبه
۲۶	۱۹	۱۲	۵		یکشنبه
۲۷	۲۰	۱۳	۶		دوشنبه
۲۸	۲۱	۱۴	۷		سه‌شنبه
۲۹	۲۲	۱۵	۸	۱	چهارشنبه
۳۰	۲۳	۱۶	۹	۲	پنجشنبه
	۲۴	۱۷	۱۰	۳	جمعه

مرداد ماه ۱۳۹۳

۲۵	۱۸	۱۱	۴		شنبه
۲۶	۱۹	۱۲	۵		یکشنبه
۲۷	۲۰	۱۳	۶		دوشنبه
۲۸	۲۱	۱۴	۷		سه‌شنبه
۲۹	۲۲	۱۵	۸	۱	چهارشنبه
۳۰	۲۳	۱۶	۹	۲	پنجشنبه
۳۱	۲۴	۱۷	۱۰	۳	جمعه

۱- روز تولد امین ۱۸ مرداد است. او تولدش را در کدام روز هفته جشن می‌گیرد؟ شنبه

۲- پدر یاسمن روز ۹ بهمن به مأموریت رفت و گفت که ۶ روز دیگر برمی‌گردد. پدر او چه روزی به خانه برمی‌گردد؟ ۱۵ بهمن، روز چهارشنبه

۳- ماه مرداد و ماه بهمن هر یک چند روز دارد؟ مرداد: ۳۱ روز - بهمن: ۳۰ روز

۴- در کدام ماه تعداد روزهای تعطیل بیشتر است؟ چرا؟

مرداد؛ چون قسمت‌های قرمز آن بیشتر است و علاوه بر روزهای جمعه، ۲ روز تعطیل رسمی داریم.

۵- سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی چه روزی است؟ روی تقویم، آن را پیدا کنید و دورش خط بکشید.

۱۲ بهمن، چهارشنبه

۶- آخرین روز ماه مرداد، کدام روز هفته است؟ جمعه

۷- روی تقویم امسال، ماه اسفند را پیدا کنید و عددهای آن را به این جدول انتقال دهید. روزهای تعطیل را رنگ قرمز بزنید.

۲۳	۱۶	۹	۲		شنبه
۲۴	۱۷	۱۰	۳		یکشنبه
۲۵ بزرگداشت پروین اعتصامی	۱۸ بزرگداشت سید جمال الدین اسدآبادی	۱۱	۴		دوشنبه
۲۶	۱۹	۱۲	۵ ولادت حضرت زینب (س)		سه‌شنبه
۲۷	۲۰	۱۳ شهادت حضرت فاطمه (س)	۶		چهارشنبه
۲۸	۲۱	۱۴ روز احسان و نیکوکاری	۷		پنجشنبه
۲۹ روز ملی شدن صنعت نفت	۲۲	۱۵ روز درخت‌کاری	۸	۱	جمعه

پاسخ‌ها

دو دسته:

۱- مناسبت‌های دینی: مانند عید فطر، عید قربان، عید غدیر و

روزهای سوگواری امام حسین (ع) (تاسوعا و عاشورا)

۲- مناسبت‌های ملی: مانند روزهای عید نوروز و ۲۲ بهمن.

روز پیروزی انقلاب اسلامی

عید فطر و عید قربان

عید نوروز، آغاز سال نو است. مردم ایران در این روز مراسم

خاصی برگزار می‌کنند و آن را جشن می‌گیرند. دید و بازدید

و عیدی گرفتن از مراسم نوروز است.

تاجیکستان، افغانستان و جمهوری آذربایجان

۲۲ بهمن

امام خمینی

آن‌ها می‌خواستند در کشور ما جمهوری اسلامی برپا شود و

دیگر به بیگانگان وابسته نباشیم.

استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی

۱. روزهای تعطیل در ایران چند دسته‌اند؟ نام

برید و مثال بزنید.

۲. همه کشورهای مسلمان کدام اعیاد را

جشن می‌گیرند؟

۳. عید نوروز چیست؟ مردم ایران در این روز

چه کارهایی انجام می‌دهند؟

۴. کدام کشورهای همسایه‌ی ایران مراسم و

جشن‌های نوروزی برپا می‌کنند؟

۵. روز _____، روز پیروزی انقلاب اسلامی

است.

۶. در سال ۱۳۵۷ مردم ایران به رهبری

_____ علیه ظلم و ستم حکومت شاهنشاهی

انقلاب کردند.

۷. هدف مردم از انقلاب سال ۱۳۵۷ چه بود؟

۸. مردم در راه پیمایی سال ۱۳۵۷ چه شعار

بهتری سر می‌دادند؟

آیت‌الله خامنه‌ای

۹. بعد از رحلت امام خمینی (ره)، چه کسی به

رهبری انقلاب اسلامی انتخاب شد؟

۱۰. چگونگی رفتار امام خمینی را با کودکان

بنویسید.

۱۱. آیت‌الله خامنه‌ای درباره‌ی دانش‌آموزان

چه فرموده‌اند؟

امام خمینی کودکان را خیلی دوست داشت. با آنها بازی می‌کرد و دلش می‌خواست که آنها خوب درس بخوانند و اخلاق و رفتار نیکو داشته باشند.

دانش‌آموزان امیدهای کشور هستند. آنها باید خوب درس بخوانند و ورزش کنند و رفتار نیکو داشته باشند تا در آینده برای جمهوری اسلامی ایران مفید باشند.

صفحه‌ی ۹۷ کتاب درس

فعالیت

متن صفحه‌ی ۹۷ را با هم کلاسی‌هایتان بخوانید. سپس چند خصوصیت امام خمینی را بیان کنید. بسیار ساده زندگی می‌کرد. به نماز خیلی اهمیت می‌داد و تا نیمه‌های شب خدا را عبادت می‌کرد. پاکیزگی و نظم را خیلی دوست داشت. کودکان را خیلی دوست داشت و همیشه به آنها نصیحت می‌کرد تا درس بخوانند و اخلاق و رفتار نیکو داشته باشند.

صفحه‌ی ۹۹ کتاب درس

به کار بپردازیم

۴- شما از چه راه‌هایی می‌توانید به پیشرفت و آبادانی کشور کمک کنید؟ در این باره با هم کلاسی‌هایتان گفت‌وگو کنید و پیشنهاد بدهید.

- حفظ و نگهداری از منابع ملی و سرمایه‌های کشور

- خوب درس خواندن

- کمک به هم‌نوعان و هم‌وطنان خود

- حفظ بهداشت محیط‌زیست

- حفظ و نگهداری آثار تاریخی و باستانی کشور